

Commissie onderzoek Ambtsvisie

Secretaris: J.E. van Dijk,
Leeuwerikerf 18, 2251 NN Voorschoten;
tel: 071-5617271; e-mail: jan.e.vandijk@ziggo.nl

Rapport voor de Landelijke Vergadering 2013

Om de heiligen toe te rusten voor het werk in zijn dienst

Efeziërs 4 vers 12

“Indien het waar is – en welke schriftuurlijke christen zal het betwijfelen – dat het ééne en ondeelbare, maar tegelijk zeer pluriforme ambt, dat Christus in zijn kerk laat functioneeren als het orgaan waardoor Hij zelf in zijn kerk werkt, en dat dus heel de kerkelijke activiteit niets anders is dan dienst des woords, dan is daarmee onmiddellijk gezegd, dat bezinning op het kerkelijk ambt vóór alles moet zijn de bezinning op de plaats, de functie en de werking van het in de Schrift tot ons komende woord in al den arbeid, welken God in Christus door zijn Geest in zijn kerk en in de afzonderlijke geloovigen verricht.”

[prof. C. Veenhof in zijn inaugurele rede te Kampen op 19 juni 1946]

April 2013

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	2
1.1	Opdracht.....	2
1.2	Eigen taakopvatting.....	3
1.3	Gevolgde route.....	4
2.	Analyse bestaande ambtsvisie.....	4
2.1	“De notitie over de ambtsvisie” van de Protestantse Kerk in Nederland.....	4
2.2	De nieuwe Kerkenorde van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.....	6
2.3	De ambtsvisie in onze eigen kerkelijke documenten.....	7
2.3.1	Ambtsvisie zoals verwoord in het AKS.....	7
2.3.2	Ambtsvisie zoals verwoord in LV-documenten.....	9
2.4	De ambtsvisie in de actuele discussie.....	12
2.4.1	Stemmen uit de Nederlands Gereformeerde Kerken.....	12
2.4.2	Stemmen uit de Christelijke Gereformeerde Kerken.....	13
2.4.3	Stemmen uit de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.....	14
2.4.4	Stemmen uit de bredere Protestantse wereld.....	15
2.4.5	Samenvatting.....	16
3.	Inventarisatie actuele vragen rond de ambten.....	17
3.1	Uitgangspunt: De notitie van de Protestantse Kerk in Nederland.....	17
3.2	Onderzoek onder NG-kerken.....	17
3.2.1	Uitkomsten enquête.....	17
3.2.2	Input vanuit commissies LV Houten.....	20
3.3	Visie versus praktijk.....	21
4.	Conclusies.....	22
4.1	Ambtsvisie algemeen.....	22
4.2	Inhoud.....	23
4.3	Praktijk.....	24
4.4	Knelpunten.....	24
5.	Aanbevelingen.....	25
5.1	Algemeen.....	25
5.2	Praktijk.....	25
5.3	Knelpunten.....	26
	Tot slot.....	26
	Geciteerde literatuur.....	27
	Bijlage 1 - Bevestigingsformulier.....	29
	Bijlage 2 - Enquête.....	32

Uit de aanbiedingsbrief:

- 2 *“Om de heiligen toe te rusten voor het werk in zijn dienst”. Geïnspireerd door deze tekst uit Efeze 4 leggen wij ons*
4 *rapport aan u voor. Dat doen we met een gevoel van dankbaarheid. Niet alleen omdat we hiermee onze opdracht*
van de Landelijke Vergadering 2010/11 Houten) kunnen afronden, maar vooral door de verwachting dat we de
kerken hiermee kunnen dienen.
- 6 *Overeenkomstig onze opdracht van de LV 2010/11 brengen we dit rapport ter kennis van de kerken, zodat dit*
8 *'kan leiden tot bezinning op dit onderwerp in de kerken en deze kunnen overwegen of zij over dit onderwerp*
voorstellen willen doen ten behoeve van de Landelijke Vergadering van 2013/2014'.

We zijn benieuwd naar uw reacties op het rapport.

10 **1. Inleiding**

1.1 Opdracht

12 De Landelijke Vergadering van Houten heeft uitvoerig stilgestaan bij het rapport van de Commissie
14 Toekomstig Predikantsprofiel (CTP). De CTP ging met dit rapport vooral in op mogelijke
16 verbeteringen in de structurele verhoudingen en taakverdeling tussen predikant, kerkenraad en
18 gemeente. Bij de behandeling van het rapport kwam de vraag naar voren in hoeverre de bestaande
20 gereformeerde ambtsvisie aansluit bij de actuele verhoudingen tussen predikant, kerkenraad en
gemeente. De vergadering heeft daarover geen eenduidige conclusie vastgesteld. Wel vond men het de
moeite waard om te onderzoeken of er reden is om de ambtsvisie te actualiseren en, zo ja, of dit in
samenwerking met anderen (CGK en/of GKv) ter hand genomen kan worden. Daartoe heeft de LV op
12 maart 2011 het volgende besluit genomen:

Een commissie te benoemen met de opdracht:

- 22 1. te onderzoeken
- 24 a. welke veranderingen in de praktijk van het kerkelijk leven en welke beelden en opvattingen die rond het
ambt leven, aanleiding geven om de ambtsvisie in onze kerken nader te bestuderen in het licht van de
Schrift;
- 26 b. welke studies in onze kerken en verwante kerken over dit onderwerp zijn verricht;
- 28 c. in hoeverre er bij CGK en/of GKv behoefte bestaat aan een gezamenlijke nadere studie naar een
eigentijdse, Schriftuurlijk en confessionele invulling van de ambten;
- 30 2. de uitkomst van dit onderzoek tijdig ter kennis te brengen van de kerken, zodat die kan leiden tot
beziging op dit onderwerp in de kerken en deze kunnen overwegen of zij over dit onderwerp
voorstellen willen doen ten behoeve van de Landelijke Vergadering van 2013/2014
- 32 3. aan de kerken te rapporteren met het oog op de volgende Landelijke Vergadering.

Hierop is de Commissie onderzoek Ambtsvisie (CoA) ingesteld, met als leden br. Jan van Dijk
34 (Voorschoten, NGK Oegstgeest), br. Jan van Helden (Rotterdam, NGK Schiedam), br. Jan Maris
(Harderwijk, NGK Ermelo) en ds. Daniël Timmerman (Breukelen). De commissie is in het najaar van
36 2011 gestart met haar werk.

1.2 Eigen taakopvatting

2 De ambivalentie waarmee de LV over het onderwerp ambtsvisie heeft gesproken, was ook herkenbaar
4 binnen de CoA. Enerzijds was er de gedeelde overtuiging dat het onderwerp de moeite waard is om te
6 bespreken met het oog op de veranderende kerkelijke samenleving. Anderzijds waren er ook vragen
over onze opdracht. Er is al zoveel gezegd en geschreven over dit thema, dat het moeilijk is aan te
geven wat een onderzoek vanuit NGK-perspectief toevoegt aan de discussie.

8 In de opdracht van de LV aan onze commissie valt te lezen dat het onze taak is om na te gaan welke
veranderingen aanleiding geven om “de ambtsvisie in onze kerken nader te bestuderen.” Deze
formulering suggereert dat er zoiets bestaat als een alom bekende, helder gedefinieerde ambtsvisie.

10 De commissie betwijfelt of er in de kerken inderdaad een eenduidige ambtsvisie bestaat. Zonder in het
andere uiterste te vervallen —alsof er geen gedeelde opvattingen en verwachtingen ten aanzien van het
12 ambt zouden zijn— kan gesteld worden dat er al vanuit de gereformeerde traditie verschillende
ambtsvisies bestaan. Overeenkomstig de opdracht van de LV heeft de CoA niet zelfstandig (nieuw)
14 onderzoek verricht naar het fundament voor de ambtsvisie in de Bijbel. Onze bevindingen zijn
gebaseerd op reeds beschikbare literatuur en bestaande opvattingen over de ambten.

16 De werkdefinitie van de CoA is dat het bij het ambt gaat om mensen die leiding geven in de gemeente,
voor allen en namens allen en boven alles, namens de Heer. We vonden een bruikbare omschrijving in
18 een TSB-lezing van drs. J.C. Schaeffer (Schaeffer 1999):

20 “Het is vrij algemeen aanvaard dat de Schrift geen afgeronde visie op het ambt biedt”. Toch is er een aantal
kenmerken te noemen die in het gesprek over de ambten een belangrijke rol spelen. Schaeffer noemt:
roeping, zending, volmacht, gezag, representatie, algemene erkenning, openbaarheid en continuïteit.
22 “Hiervoor zijn bijbels-theologische argumenten te geven. Maar ook psychologisch is dit van belang,
bijvoorbeeld voor het rolbewustzijn van de ambtsdrager. Wat geeft hem het recht, soms ongevraagd, bij
24 mensen binnen te komen als hij zich daartoe niet geroepen weet? Wat geeft hem de moed om bepaalde
dingen te zeggen, troostend, vermanend, corrigerend, als hij niet handelt uit erkende volmacht?”

26 Specifieke vragen die daarbij op ons pad kwamen waren:

- Hoe duiden we het ambt aller gelovigen, dat op een rijke manier is ingevuld binnen onze kerken?
- 28 • Wat is de betekenis van het “tegenover” van het ambt in relatie tot het algemene ambt en de
bijzondere ambten?
- 30 • Waarom wordt de positie van de predikant in onze kerken ambts theologisch zo sterk neergezet
(vgl. de WAP-richtlijn: “geen andere lastgever dan zijn hemelse lastgever”)?
- 32 • Hoe kunnen we daarin de plaats van de kerkelijk werker definiëren (werknemer vs ambtsdrager)?
- Hoe duidelijk is de relatie tussen ambt en sacramentsbediening?

34 De CoA hoopt met dit rapport een aantal aanknopingspunten te bieden voor de theologie van het ambt,
met het oog op de typische NGK-setting, die wordt gekenmerkt door een grote zelfstandigheid van de
36 plaatselijke gemeente, gelijkheid van de ambten, centrale plek van de verkondiging en de inzet van de
gaven die de Geest aan alle gelovigen geeft. En ook dat we de overtuiging delen dat de ambtsopvatting
38 geen statisch gegeven is, maar vraagt om een regelmatige bezinning over de vraag wat God van ons
verwacht in onze relatie met Hem, elkaar en de wereld.

1.3 Gevolgde route

2 Het onderzoek van de CoA bestond ruwweg uit twee onderdelen:

1. Analyse van de bestaande ambtsvisies.
- 4 2. Inventarisatie van actuele vragen rondom de ambten.

De analyse van de bestaande ambtsvisie heeft een weerslag gevonden in hoofdstuk 2. Ze begint met de
6 bespreking van de stand van zaken binnen de Protestantse Kerk in Nederland. In de loop van 2012
konden we kennis nemen van de *Notitie over de ambtsvisie van de Protestantse Kerk in Nederland*
8 (PKN 2012a).¹ Deze notitie riep herkenning op binnen de CoA en bood een stimulans voor ons werk.
Zie 2.1. Vervolgens hebben we op een vergelijkbare manier onze analyse verrijkt met de uitkomst van
10 het project van de GKv om een nieuwe Kerkenorde vast te stellen (september 2012). Zie 2.2.

Vervolgens wordt in 2.3 geanalyseerd welk ambtsconcept er is vastgelegd in ons eigen kerkverband,
12 op basis van een rondgang door het AKS en enkele andere officiële documenten.

Een belangrijk deel van het werk van de CoA bestond uit literatuurstudie. Deze was niet uitputtend,
14 maar bedoeld als een dieptepeiling om verschillende accenten in ambtsvisie op het spoor te komen, op
basis van een selectie van publicaties vanuit verschillende kerkelijke achtergronden. Zie 2.4.

16 In hoofdstuk 3 vindt vervolgens de inventarisatie van actuele vragen plaats. Ook hier biedt de notitie
Ambtsvisie van de PKN het vertrekpunt. Zie 3.1. Vervolgens wordt de inventarisatie toegespitst op de
18 situatie van de NG-kerken. Allereerst worden de uitkomsten gepresenteerd van de enquête die de
commissie heeft gehouden onder NG-kerken. Het doel van deze enquête was zicht te krijgen op het
20 daadwerkelijke functioneren van de ambten, inclusief het ambt aller gelovigen, in de kerken, en te
inventariseren welke vragen er leven ten aanzien van de ambtsvisie. Zie 3.2.1. Vervolgens worden de
22 uitkomsten weergegeven van een rondgang onder NG-commissies. Zie 3.2.2.

Tenslotte merken we op dat we beperkt onderzocht hebben of er binnen de CGK en GKv
24 belangstelling is om tot een gezamenlijke studie naar de Ambtsvisie te komen. Wij hebben daartoe op
individuele basis contact gehad met prof. dr. S. Paas (CGK) en prof. dr. M. te Velde (GKv). Beiden
26 namen met belangstelling kennis van ons initiatief en sluiten niet uit dat ze op een later moment
zouden kunnen participeren in een samenwerkingsproject over de ambtsvisie. Vooralnog zien ze
28 echter geen draagvlak voor een gezamenlijke kerkelijke studie naar de ambtsvisie.

30 2. Analyse bestaande ambtsvisie

2.1 “De notitie over de ambtsvisie” van de Protestantse Kerk in Nederland

32 De notitie opent met de fundamentele en terechte waarneming dat er in de Protestantse wereld een
veelheid aan ambtsopvattingen bestaat. Waar de één nadruk legt op het institutionele, kerkelijke ambt,
34 accentueert de ander meer het ambt van alle gelovigen. Waar de één de nadruk legt op de centrale rol
van het verkondigingsambt, benadrukt de ander meer de gelijkheid van de ambten van predikant,

---

¹ Voortaan wordt verwezen naar “de notitie”.

ouderling en diaken. In aanvulling op de notitie zij opgemerkt dat deze verschillen in accentueren al
2 voorkwamen in de zestiende en zeventiende eeuw, en dus a.h.w. zijn ingebakken in de Gereformeerde
ambtsvisie.

4 Vervolgens schetst de notitie de ambtsvisie die ten grondslag ligt aan de kerkorde van de Protestantse
Kerk in Nederland (PKN 2012b).² Anders dan de traditionele Gereformeerde kerkordes steekt de PKO
6 niet in bij de bijzondere ambten (predikant, ouderling, diaken), maar bij de roeping van de gemeente
en de gelovigen.

8 De formulering in artikel IV van de PKO luidt:

10 (1) De gemeente, daartoe begenadigd door de Geest, is geroepen tot de dienst aan het Woord van God in de
prediking van het Evangelie en de viering van doop en avondmaal in de openbare eredienst, in de dienst van
12 de gebeden, in de missionaire arbeid, in het diaconaat, in de herderlijke zorg, in de geestelijke vorming en
ook in alle andere arbeid tot opbouw van het lichaam van Christus.

14 (2) Alle leden van de gemeente zijn geroepen en gerechtigd hun gaven aan te wenden tot vervulling van de
opdracht die Christus aan de gemeente geeft.

In deze insteek bij de gemeente en bij de roeping en gaven van de gelovigen klinkt een echo van de
16 Lutherse traditie (het ambt van alle gelovigen). Tegelijk sluit zij aan bij de meer recente herontdekking
van de Bijbelse notie van de gemeente als het lichaam van Christus, dat zichzelf opbouwt in liefde,
18 door de gaven die Hij haar geeft.

Met het oog op de vervulling van de roeping van de gemeente en op de inzet van de gaven, wijst de
20 PKO vervolgens op de taak van de kerkenraad:

22 (3) De gemeente geeft gehoor aan haar roeping door onder leiding van de kerkenraad de samenhang in haar
leven en werken te bevorderen en alles te richten op de lofprijzing van de Naam des Heren en de dienst in de
wereld.

24 Dit vormt de overgang naar artikel V dat handelt over het bijzondere of “openbare” ambt:

26 (1) Om de gemeente bij het heil te bepalen en bij haar roeping in de wereld te bewaren is van Christuswege
het openbare ambt van Woord en Sacrament gegeven. Met het oog op deze dienst onderscheidt de kerk het
28 ambt van predikant, het ambt van ouderling, het ambt van diaken alsmede andere diensten in kerk en
gemeente

In de eerste plaats doet dit artikel een fundamentele uitspraak over de noodzaak van het ambt.³ Het
30 ambt is niet alleen een functioneel begrip, of een sociologisch verschijnsel, maar vooral instelling van
Christus, waardoor Hij zelf zijn gemeente leidt en regeert.

32 Vervolgens benoemt dit artikel ook het wezen van het ambt, namelijk de bediening van Woord en
Sacrament, als de middelen waarmee de gemeente wordt bepaald bij het heil in Christus en haar
34 roeping in de wereld. Vanuit deze kerntaak waaiert het ambt uit in verschillende taken, zoals “de

---

² Voortaan wordt verwezen naar “PKO.”

³ De notitie besteedt niet veel aandacht aan de term ‘ambt’ als zodanig. Met A.F.N. Lekkerkerker wordt ambt gedefinieerd als ‘een bijzondere taak in het openbare leven door een hoger gezag aan iemand toevertrouwd en ten gevolge waarvan hij/zij met volmacht komt tot anderen’ (PKN 2012b, 8). De notitie stelt dat op basis van deze definitie de term ambt nog steeds bruikbaar is voor kerkelijk gebruik.

2 dienst van Woord en sacramenten, de missionaire, diaconale en pastorale arbeid, de geestelijke vorming, het opzicht” (art. V.2).

4 In de derde plaats adresseert het artikel ook de verhouding tussen het ene ambt van Woord en Sacrament en de verschillende ambten in de gemeente. Er zijn verscheiden ambten, elk met eigen roeping en verantwoordelijkheid. Tegelijk zijn de ambtsdragers gezamenlijk verantwoordelijk voor de opbouw van de gemeente in de wereld (art. V.2). Omdat zij niet over elkaar mogen heersen, maar gericht moeten zijn op de gehoorzaamheid aan Christus, het Hoofd van de kerk, wordt de leiding in de gemeente uitgeoefend in gezamenlijkheid, via de ambtelijke vergaderingen (art. VI).

10 Bij alle nadruk op de gelijkheid van de ambten, is het ambt van de predikant het meest direct verbonden met de bediening van Woord en Sacrament. De notitie signaleert enerzijds dat de bijzondere positie van de predikant wordt gemarkeerd door de handoplegging bij een eerste bevestiging. Anderzijds “wordt in onze kerk het verschil tussen bevestiging van de predikant en die van de andere ambtsdragers niet of nauwelijks beleefd.”

14 Verder signaleert de notitie dat binnen de PKN ook de mogelijkheid bestaat dat, in uitzonderlijke gevallen, de andere ambtsdragers kunnen preken, of de sacramenten bedienen. Ook kan een kerkelijk werker die tot ouderling is bevestigd in bijzondere omstandigheden deze ambtelijke handelingen verrichten.

18 Dat de PKN geleidingen kent die veel sterker vanuit de traditie worstelen met de vragen over het ambt blijkt uit een recente bronnenstudie van M. Vennik-Joossen over ambtsopvattingen binnen de Gereformeerde Bond (Vennik-Joossen 2011).

2.2 De nieuwe Kerkenorde van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt

22 De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt heeft in 2008 opdracht gegeven tot een integrale herziening van de kerkorde. In drie stappen en met uitgebreide consultaties is in eerste lezing in september 2012 een nieuwe kerkorde vastgesteld (GKv 2012). In de toelichting op de eerste versie hebben de opstellers rekenschap gegeven van hun uitgangspunten ten aanzien van het ambt. Ambtsdragers zijn boven alles een gave van de Heer aan de gemeente:

28 Het verdient de voorkeur positief te beginnen bij de oorsprong van alle ambtsdienst in de gemeente: Christus. Hij regeert en geeft ambtsdragers aan de gemeente (...). Christus schakelt daarbij de gemeente in (...). Dat is de bijzondere samenloop van de roeping van boven en de roeping van beneden.

30 Vervolgens schetsen de deputaten kort de ambtsvisie waar zij zich bij aansluiten:

32 De Bijbel kent geen sjabloon voor de ambtelijke bediening van de gemeente. Het Nieuwe Testament kent velerlei functionarissen en velerlei diensten in de gemeente. Centraal in de gereformeerde ambtsleer staat dan ook niet het ambt als zodanig, maar de ambtsbediening. Die ambtsbediening heeft een sacramenteel aspect: de ambtsdrager is door Christus geroepen tot zijn taak. Zo behoort hij ook door de gemeente te worden ontvangen. In zoverre is er sprake van een geördineerde ambtsdienst. De ambtsbediening is tegelijkertijd sterk instrumenteel en functioneel van aard: het ambtswerk is dienstwerk tot opbouw van de gemeente.

38 De drie ambtsdragersprofielen die de gereformeerde ecclesiologie sinds de Reformatie kent en die in deze nieuwe KO worden gehandhaafd, gaan met name terug op de ambtsopvatting van Bucer en Calvijn. Daarin zijn de ouderlingen en predikanten geen geestelijken als middelaars tussen God en mensen. Het Woord is aan de gemeente toevertrouwd, niet slechts aan de ambtsdragers. Anderzijds zijn zij ook geen representanten

2 of gedelegeerden van de gemeente. Het presbyterium is geen afspiegelingscollege van de gemeente. Aan de
ouderlingen en predikanten is de opzienerstaak gegeven: “Gehoorzaamt uw voorgangers (...), want zij zijn
het, die waken over uw zielen (...),” aldus het bevestigingsformulier.

4 In de verdere uitwerking en het eindresultaat is duidelijk dat “leiding geven” het werk van
ambtsdragers kwalificeert. Dat gebeurt echter niet vanuit een hiërarchische positie, ambtelijk werk is
6 dienst en roeping daartoe is wezenlijk. Zo blijft de visie dat het predikantschap in principe voor het
leven is nadrukkelijk gehandhaafd. De kerkelijk werker krijgt een duidelijke plek maar niet als
8 ambtsdrager:

10 In de kerken is zeker plaats voor het dienstwerk van de kerkelijk werkers, maar de kwalificatie van een
kerkelijk ambt is daarvoor niet noodzakelijk of gewenst. De kerkelijk werker geeft geen ambtelijke leiding
aan de gemeente.

12 Opvallend is dat een heel hoofdstuk gewijd is aan “het leven van de gemeente.” Zo luidt artikel C35:

14 De gemeente vervult met de haar geschonken gaven de dienst in kerk en wereld waartoe Christus haar roept.
De ambtsdragers stimuleren haar hiertoe en gaan haar hierin voor.

16 Dit hoofdstuk geeft naast bepalingen over kerkdiensten, doop, avondmaal, lidmaatschap en huwelijk
ook bepalingen voor opvoeding en onderwijs, geloofsleven en toerusting, samenleven in de gemeente
en de missionaire roeping. Wat vroeger werd aangeduid met “het ambt aller gelovigen” is hier heel
18 concreet uitgewerkt, zoals bijvoorbeeld in artikel C48.1:

20 De gemeenteleden zien als leden van het lichaam van Christus in liefde naar elkaar om en dienen elkaars
heil en welzijn in woord en daad.

En in artikel C49.2

22 De ambtsdragers en gemeenteleden dragen ieder voor hun deel bij aan de pastorale en diaconale zorg in de
gemeente.

24 We zien dus net als in de Kerkorde van de PKN een verruiming van de blik naar de dienst van de hele
gemeente.

26 **2.3 De ambtsvisie in onze eigen kerkelijke documenten**

2.3.1 Ambtsvisie zoals verwoord in het AKS

28 Komend vanuit de PKN-notitie en de nieuwe kerkordes van PKN en GKv, valt op dat in het AKS de
traditionele insteek wordt gekozen bij de bijzondere ambten. Een verwijzing naar de roeping van de
30 gemeente of de gaven van de individuele gelovigen ontbreekt. Dat is verklaarbaar vanuit de
ontstaansgeschiedenis van het AKS, waarbij de behoefte bestond om aan te sluiten bij de traditionele
32 DKO. Tegelijk werkt deze opening bevreedend, omdat het de “huisstijl” van de NGK is om kerk-
zijn te definiëren vanuit de lokale gemeente en de gaven van de gelovigen. De LV van Breukelen
34 (1992) stelde overigens naast de volledige tekst van het AKS ook een formulier voor het bevestigen
van ouderlingen en diakenen vast (zie bijlage 1). Dit formulier zet wel in bij het ambt van alle
36 gelovigen. Dat het missionaire element (de roeping van de gemeente in de wereld) in het AKS van
1982 ontbreekt is weliswaar historisch te verklaren maar het wordt –zeker in vergelijking met de
38 PKO- in deze tijd node gemist.

Over de noodzaak en het wezen van het ambt doet het AKS geen uitspraak. Vanuit art. 1 is aan te nemen dat de ambten nodig zijn vanwege de “goede orde” in de gemeente (vgl. 1 Kor. 14:40). Wanneer de kerkorde gelezen wordt tegen de achtergrond van de gereformeerde belijdenisgeschriften (NGB, art. 30–31), kan deze beperkte onderbouwing worden aangevuld. Ambten zijn nodig omdat we belijden dat de kerk “geestelijk geregeerd moet worden op de wijze die onze Here ons in zijn Woord geleerd heeft.” De ambtsdragers moeten de ware godsdienst onderhouden, de ware leer verspreiden en overtreders bestraffen. Daarnaast krijgt ook in de belijdenis het bewaren van de “goede orde” veel nadruk.

Het hart van wat de Nederlandse Geloofsbelijdenis over de ambten zegt, ligt in de uitspraak dat Jezus Christus de enige algemeen Bisschop (opziener) en het enige Hoofd van de kerk is. Vanuit deze overtuiging valt de volle nadruk op de gelijkheid van de dienaren des Woords (art. 31). In het AKS wordt deze gelijkheid uitgebreid naar de drie bijzondere ambten van predikant, ouderling en diaken (art. 2).

Al met al is het opvallend dat het AKS, ook als dit gelezen wordt vanuit de NGB, weinig belijdend spreekt over het algemene ambt en de bijzondere ambten. De toonhoogte van Efeziërs 4:11 wordt niet vertolkt. Daardoor komt het AKS functioneel over en bezit het, in vergelijking met kerkordes van de PKN en GKv, weinig wervingskracht.

De artikelen in het AKS die handelen over de afzonderlijke ambten weerspiegelen grotendeels de traditionele Protestantse taakopvatting en rolverdeling tussen de ambtsdragers⁴. Wel is de vraag of deze prescriptieve bepalingen corresponderen met de taakopvatting en ambtsbeleving van ambtsdragers in onze tijd.

Bij art. 11, over de dienst van de predikant, is opvallend:

- De roeping van de predikant in de wereld is sterk defensief geformuleerd. Een positieve omschrijving van de missionaire roeping ontbreekt.
- Een omschrijving van de taak van toerusting en leiderschap bij gemeenteopbouw, die een van de pijlers van het nieuwe predikantsprofiel vormt, ontbreekt.

Bij art. 13, over de dienst van de ouderling, is opvallend:

- Een verwijzing naar de medeverantwoordelijkheid voor de dienst van Woord en sacrament ontbreekt.
- Er is geen oog voor het aspect van het coördineren van de gaven die in de gemeente beschikbaar zijn (vgl. Efeziërs 4:11–16).

Ten slotte, bij art. 14, over de dienst van de diaken is opvallend dat een verwijzing naar de liturgische taak van de diaken —die breed verankerd is in de geschiedenis van de kerk— ontbreekt.

In artikel 16 wordt, sinds de laatstgehouden LV, de positie van de kerkelijk werker omschreven. Het artikel impliceert dat de kerkelijk werker geen ambtsdrager is en evenmin gerechtigd is de sacrament te bedienen. Hiermee is gekozen voor een striktere benadering dan in de PKO.

---

⁴ Het Studierapport van de Commissie “openstelling diakenambt voor de zusters der gemeente” uit 1991 laat in zijn hoofdstuk over het ambt (blz. 15-33) op dit punt meer ruimte.

2.3.2 Ambtsvisie zoals verwoord in LV-documenten

2 *Werkomstandigheden en arbeidsvoorwaarden predikanten (2004)*

4 In de landelijke richtlijn voor werkomstandigheden en arbeidsvoorwaarden van predikanten (WAP) wordt in de inleiding een wezenlijke uitspraak gedaan over de aard van het predikantschap.⁵

6 Van ouds is een predikant een voor de Dienst des Woords vrijgestelde ambtsdrager. De status van de predikant wordt bepaald door het uitgangspunt dat de predikant als Dienaar des Woords geen andere lastgever heeft dan zijn Hemelse opdrachtgever. (...) [Uit deze gedachte] vloeit voort dat hoewel de gemeente dus de predikant onderhoudt, een predikant niet in loondienst kan zijn van de gemeente, maar een zelfstandige positie heeft.

10 Deze arbeidsrechtelijke bepaling verwoordt de overtuiging dat het ambt van predikant, vanwege de bijzondere rol in de bediening van het Woord van God, een zelfstandige positie ten opzichte van gemeente en kerkenraad met zich mee brengt.

Vrouwelijke ouderlingen en predikanten (2004)

14 De meeste uitvoerige bespreking van de ambtsvisie in de NGK vond plaats in het rapport van de commissie *Vrouwelijke ouderlingen en predikanten (VOP)*.⁶ Het is zinvol om in het kader van het huidige onderzoek de bevindingen van de commissie VOP relatief uitvoerig te citeren.

Het VOP-rapport opent met een algemene omschrijving van de gereformeerde ambtsvisie:

18 De ambtsvisie binnen de gereformeerde gezindte komt in grote lijnen hierop neer, dat het ‘ambt’ gezien wordt als een van Christus gegeven, leidinggevende functie binnen de gemeente van Christus. Tegen de achtergrond van deze visie wordt duidelijk waarom velen van mening zijn dat de vrouw niet in een ambt kan functioneren. Degene die een ambt bekleedt oefent immers - op welke wijze dan ook - een bepaalde vorm van gezag uit over het geheel van de gemeente, mannen inclusief. (13)

24 Vervolgens wordt aan de hand van de belijdenisgeschriften, de gangbare bevestigingsformulieren en eerdere discussies binnen NGK en CGK geconcludeerd dat volgens de gangbare visie alle ambtsdragers, inclusief de diakenen, een zeker gezag hebben. Maar ook merkt het rapport op dat deze visie ter discussie staat:

28 Deze visie op het ambt wordt door sommige van onze kerken ter discussie gesteld. Zij zijn van mening dat het specifieke van een ambt niet gelegen is in het uitoefenen van gezag over de gemeenteleden. Zij menen zelfs dat deze ambtsopvatting niet aan de Bijbel ontleend is, maar veeleer onrecht doet aan de bijbelse gegevens. Alle functies binnen de gemeente van Christus vinden hun oorsprong in de gaven van de Geest en daarom mag er geen onderscheid gemaakt worden tussen de ambten aan de ene kant en de charismata (genadegaven) aan de andere kant. Ambten als zodanig hebben ook geen gezag, maar alleen het Woord van God dat de ambtsdragers brengen. (15)

34 Enerzijds merkt het VOP-rapport op dat een nadere bezinning op de ambten, in relatie tot de vraag naar het gezag van het ambt, “mogelijk relevant” zou kunnen zijn. Anderzijds zag de commissie VOP deze bezinning niet als een oplossing voor de vraag naar de vrouw in het ambt:

38 Daarnaast is onze commissie er niet van overtuigd, dat de kwestie van de vrouw in het ambt in de weg van een bezinning op de ambten opgelost kan worden. Zetten we de nieuwtestamentische gegevens omtrent de

---

⁵ <http://www.ngk.nl/wap/waprichtlijn.pdf>

⁶ <http://www.ngk.nl/lv2004/docs/25.4%20rapport%20commissie%20VOP.pdf>

2 oudsten en opzieners op een rij, dan komen daarin ook uitdrukkingen voor die erop wijzen dat Christus aan
de oudsten en opzieners een verantwoordelijkheid voor de gemeente als geheel heeft gegeven. Een
4 verantwoordelijkheid die met bepaalde bevoegdheden gepaard gaat. Bevoegdheden die op hun beurt niet
zonder gezag gedacht kunnen worden. (16)

6 Het voorstel van de commissie VOP om de ambten open te stellen voor zusters in de gemeente is
daarom gebaseerd op de bestaande visie op de ambten, inclusief het element van ambtelijk gezag.

Handreiking beroepingswerk (2009)

8 In 2009 werd door de landelijke Vertrouwens- en Adviescommissie een handreiking voor het
beroepingswerk opgesteld.⁷ Dit document biedt niet alleen een verwoording van de gereformeerde
10 ambtsvisie, maar reflecteert ook het spanningsveld rondom het ambt.

12 Het ambt van predikant is – net als elke andere vorm van arbeid in deze door God geschapen wereld en
tegelijk in nog toegespitstere zin – een roeping van Godswege. Het uitbrengen en aannemen van een beroep
14 heeft daarom – net als bij elk ander beroep – op geestelijke wijze, d.w.z. overeenkomstig Gods Woord,
biddend en zoekend naar de leiding van de HERE, te geschieden.

16 De commissie steekt dus in bij de geestelijke dimensie van het ambt. Tegelijk wordt gereflecteerd op
het feit dat de ambtsdrager ook maar een mens is en het ambt van predikant ook een beroep is:

18 Tot een in de Bijbelse zin van het woord ‘Geestelijke’ benadering van ambt en beroepingswerk behoort ook
dat er oog is voor de schepselmatige aspecten die aan het functioneren van een predikant in de gemeente
kleven en die op volstrekt identieke wijze bij elke andere baan (kunnen) spelen.

Commissie toekomstig predikantsprofiel (2010)

20 De commissie toekomstig predikantsprofiel (CTP) bracht in 2010 adviezen uit over de invulling van
22 het predikantschap, de plek van kerkelijk werkers en de samenhang binnen het ambtelijke werk van
predikanten, ouderlingen en diakens.⁸ De CTP heeft nadrukkelijk geen onderzoek gedaan naar de
24 ambtsvisie en vormt daardoor mede de aanleiding voor de opdracht van de CoA.

26 Anders dan in het AKS, maar vergelijkbaar met de notitie van de PKN, steekt het CTP-rapport in bij
het geheel van de gemeente:

28 Gemeente, kerkenraad, predikant en kerkelijk werker maken (...) deel uit van het lichaam van Christus,
waarin zij elkaar aanvullen en samenwerken met het oog op de uitbreiding van Gods Koninkrijk. Alle delen
vormen samen een systeem waarin zij elkaar beïnvloeden en onderling beïnvloed worden. (7)

30 Daarom wordt ook met nadruk gewezen op de gaven die ieder gemeentelid mag inzetten:

32 In de gemeente mag ieder zijn gaven inzetten en dit houdt niet op bij de grenzen van de gemeente. Zo
kunnen mensen een rol hebben bij de geestelijke vorming en toerusting van jongeren of ouderen, bij de
organisatie van de gemeente, bij het onderlinge dienstbetoon, of bij de diaconale en missionaire
34 betrokkenheid bij de wereld. (9)

36 Ten aanzien van de (bijzondere) ambten gaat het CTP-rapport uit van de bestaande ambtsstructuur.
Wel wordt gepleit voor meer differentiatie van rollen en taakvelden binnen de kerkenraad:

---

⁷ <http://www.ngk.nl/docs/beroepingswerk.pdf>

⁸ <http://www.ngk.nl/lv/documenten/09.02.01%20TUSSEN%20GISTEREN%20EN%20MORGEN.pdf>

2 Ook al draagt de kerkenraad in onze ogen de totale en uiteindelijke verantwoordelijkheid, toch adviseren we de kerkenraden te werken met deelverantwoordelijkheden. (9)

4 Ook ten aanzien van de ambtelijke positie van de predikant sluit het rapport aan bij de bestaande structuur. Enerzijds sluit het rapport aan bij de traditionele concentratie van het predikantschap op de centrale taak van de verkondiging van Gods Woord. Anderzijds vindt een herformulering plaats, doordat de kerntaak van de predikant wordt benoemd als de “geestelijke begeleiding” van de gemeente.

8 We adviseren om ervoor te zorgen dat de predikant zich kan concentreren op zijn kerntaak: (dienaar) brenger van het Woord. Dit komt tot uitdrukking in de woordverkondiging, het pastoraat en het onderwijs in de context van de moderne samenleving. In eigentijdse woorden: de predikant als geestelijk begeleider van de gemeente. (11)

12 Naast alle wijsheid en aanbevelingen die kunnen dienen tot een goede samenwerking van predikant en gemeente is het verbazend om op een andere plaats in het rapport te lezen over de bijzondere positie van de predikant. In de volgende passage wordt hij juist tegenover de gemeente plaats, wat in mindering komt op de collegialiteit die elders wordt bepleit:

16

Visie op de predikant als ambtsdrager en hermeneut, verbi divini minister.

2 De predikant is voor wat de ambtelijke kant van zijn rol betreft een van Godswege geroepene. Hij wordt
4 door de Heer van de kerk geschonken aan de gemeente. Als zodanig staat hij als ambtsdrager los van de
6 gemeente, ja zelfs tegenover haar. Steeds opnieuw zien we in de Schrift dat de Heer mensen stuurt naar zijn
8 volk. Ook vandaag de predikant als een geroepen ambtsdrager. De predikant spreekt niet namens zichzelf,
maar hij spreekt op gezag van zijn Zender, die Hij mag vertegenwoordigen. In een afhankelijke houding van
zijn Zender verricht hij zijn werk. Deze ambtelijke dimensie is wezenlijk voor de figuur van de predikant en
noodzakelijk voor zijn positie in de gemeente die om die reden respect verdient. (68)

Ten slotte, het CTP-rapport adviseert om de kerkelijk werker geen ambtelijke positie te geven, maar te
10 beschouwen als een werknemer van de gemeente met een specifieke professionele inbreng.

12 De kerkelijk werker is in dienst van de gemeente (...) We adviseren om de kerkelijk werker niet als
ambtsdrager te benoemen. (...) Het bedienen van sacramenten behoort niet tot de taken van de kerkelijk
werker. (14)

14 De LV van Houten heeft naar aanleiding van dit laatste advies besloten tot een onderzoek naar de
wenselijkheid van een ambtelijke status van kerkelijk werkers, met het oog op de situatie van
16 missionaire gemeentes.

2.4 De ambtsvisie in de actuele discussie

18 2.4.1 Stemmen uit de Nederlands Gereformeerde Kerken

C. Veenhof - 'Behulpzel' (1953)

20 In dit stuk resumeert Veenhof de bijdragen die Abraham Kuyper in de *Heraut* over het kerkelijk ambt
heeft geschreven. Kuyper stelde daarin dat de mens het drievoudig ambt (profetisch, priesterlijk en
22 koninklijk ambt) gekregen had in de schepping naar Gods beeld, in de val verloren heeft en
uiteindelijk in Christus opnieuw verworven heeft. Ambtsdragers zijn dan niet meer dan “behulpfels”
24 die Christus gebruikt tot de uitvoering van zijn ambt. In eigenlijke zin is er dus geen sprake van ambt.
Het ambtelijke wordt door Christus zelf gedaan. Ouderlingen en diakenen bekleden slechts functies.
26 De ambtsdrager moet zo Christus representeren naar de gemeente in al zijn handelen. En een waar
behulpzel ben je niet als je het ambt gebruikt om je te ontdoen van je verantwoordelijkheid, maar je
28 bent een waar hulpzel als je koppige schapen naloopt die iets anders willen, dan wat de herder wil.

M.R. van den Berg – 'Als de kerk ter sprake komt' (1993)

30 Van den Berg ziet het ambt primair als dienst. Die dienst heeft een dubbel doel (Ef. 4:12). Het eerste
doel is om de gemeenteleden te stimuleren elkaar te dienen. En het tweede doel is om het lichaam van
32 Christus op te bouwen. Ambtsdragers zijn een geschenk van Christus aan de gemeente, en zodoende
moet er geen onderscheid gemaakt worden tussen charisma en ambt. Het ambt is immers zelf gave.
34 Het viervoudige ambt⁹ van de gereformeerde traditie heeft volgens hem geen basis in het NT. Er is
geen principiële reden om ouderlingen van diakenen te onderscheiden. Ambtsdragers zijn wel nodig,
36 maar hun taken zijn nooit exclusief aan ambtsdragers voorbehouden. Het NT, en niet zozeer de
gereformeerde ambtstraditie moet de kaders bieden voor wat ambtelijk gezien mogelijk moet zijn. Bij
38 Van den Berg is het “tegenover” niet gebonden aan het ambt, maar verbonden aan het Woord.

---

⁹ Het aantal ambten varieert bij Calvijn en de gereformeerde kerkordes tussen drie (predikant, ouderling, diaken)
en vier (met een apart doktorenambt).

J.C. Schaeffer - 'Het ambt bij hoog en bij laag' (1999)

2 Schaeffer steekt in bij de vraag of het ambt nu hoog- of laagkerkelijk moet worden benaderd. In het
4 eerste geval is het ambt een representatie van Christus, met goddelijk gezag tegenover de gemeente. In
6 het tweede geval is het ambt een uitloper van de gaven aan de gemeente. Voor Schaeffer is dit een
8 oneigenlijke tegenstelling. Allereerst moet worden vastgesteld dat Christus zelf personen heeft
10 aangesteld met een bijzondere opdracht. Toch heeft het ambt geen gezaghebbende betekenis, maar
betekent het allereerst dienst. Iedere gelovige staat rechtsreeks onder het gezag van Christus door de
Heilige Geest. Er is dan eigenlijk ook niets van het ambt gezegd kan worden wat niet ook voor de
gemeente geldt. Het woord ambt kan dan ook beter vervangen worden door het woord dienst.
Zodoende komt Schaeffer tot een derde model waarbinnen zowel de gemeente als de ambtsdrager een
relatie met Christus heeft.

12 2.4.2 Stemmen uit de Christelijke Gereformeerde Kerken

S. Paas - 'Is de gereformeerde ambtsleer anno 2007 nog houdbaar?' (2007)

14 Paas behandelt de vraag naar de relevantie van de gereformeerde ambtsleer vanuit drie invalshoeken.
Vanuit de gereformeerde traditie zelf, vanuit de confrontatie met andere christelijke tradities, en vanuit
16 de huidige culturele context. Wat het eerste betreft concludeert hij dat er in de gereformeerde traditie
een onduidelijk antwoord is op de vraag of het ambt hoog- of laagkerkelijk moet worden benaderd.

18 Vanuit andere christelijke tradities wordt duidelijk dat in de gereformeerde traditie bij het ambt de
angst voor machtsmisbruik de boventoon voert. Tevens wordt daarin het ware kerk zijn gedefinieerd
20 aan de hand van het functioneren van de ambtsdragers en niet vanuit het liefdevol functioneren van de
hele gemeente. In de gereformeerde traditie is het dus onduidelijk wat ambtelijk en niet ambtelijk werk
22 is. Vanuit de cultuur zijn er twee ontwikkelingen te noemen. De eerste is het sterk gegroeide
verwachtingspatroon van de gemeenten aangaande hun predikanten. En ten tweede een groeiende
24 onzekerheid van de ambtsdrager zelf over het specifieke karakter van zijn eigen rol. Paas noemt verder
twee wezenskenmerken van de gereformeerde ambtsleer. Het eerste, dienst aan het Woord, is in het
26 NT niet exclusief voorbehouden aan ambtsdragers. Het ambt moet voornamelijk worden begrepen
vanuit de *missio Dei* voor de hele wereld (missionair) vanuit de gehele gemeente, i.p.v. vanuit een
28 enkele betaalde ambtsdrager. Voor de kerkregering, het tweede wezenskenmerk, betekent deze insteek
dat er veel meer een teambenadering moet komen met mensen die op basis van hun karakter en
30 competentie voor een langere tijd worden aangesteld. Eventueel machtsmisbruik kan beter worden
voorkomen door de ontwikkeling van een juiste spiritualiteit dan door een of ander systeem van
32 machtsbeheersing.

M. Renkema-Hoffman 'Naar een nieuwe kerkenraad' (2007)

34 M. Renkema-Hoffman publiceerde in 2007 haar onderzoek "Naar een nieuwe kerkenraad. Een
onderzoek naar de principiële uitgangspunten van een gereformeerde ambtsstructuur in de 21^e eeuw."
36 Daarin plaatst zij enkele kritische kanttekeningen bij de gangbaar geworden splitsing tussen
ouderlingen met een pastorale en een bestuurlijke taak:

38 Principieel is het bezwaar (...) dat deze oplossing ver af staat van het bijbelse beeld van de ouderling
als herder dat we in het Nieuwe Testament vonden. (...) Hoe is het mogelijk om een visie te
40 formuleren en beleidsplannen op te stellen voor een gemeente, als het concrete pastoraat binnen die
gemeente niet aan dezelfde tafel ter sprake komt? (72)

T. Brienens - 'Van ambt naar dienst' (2008)

2 In het voetspoor van J.P. Versteeg (Versteeg 1985, 1989) benadrukt Brienens dat elke dienst in de
gemeente een geschenk, charisma, van de Heer is. Dit brengt ook de grote verscheidenheid aan
4 diensten in beeld. Waar Versteeg de term 'ambt' handhaaft, pleit Brienens ervoor deze term te laten
vallen omdat die altijd iets meebrengt van een eigen intrinsiek gezag. Hij acht dit niet aanvaardbaar in
6 het licht van de bijbelse visie dat alleen aan de Heer zelf en zijn Woord in de gemeente gezag toekomt.
Door alle werk in de gemeente – inclusief koster, organist en wijkzuster – als dienst en de werker als
8 dienaar te zien, ontstaat een opening naar de rijke nieuwtestamentische verscheidenheid van diensten
en dienaar(ess)en met een gerichtheid op de inzet van alle gaven en beschikbare krachten die de Geest
10 verleent. Zo mag in de eigen tijdssituatie de diversiteit van diensten zich ontplooiën onder de leiding
van de Heilige Geest.

12 Speciale aandacht krijgt de dienst van het besturen van de gemeente. Nadrukkelijk wordt het begrip
'regeren' in dit verband afgewezen. In het Bijbelse woord voor leiding geven ziet Brienens twee
14 aspecten: het leiden en het zorgen voor. Het is dus een pastoraal leiding geven aan de gemeente van
Jezus Christus met oog voor de noden en behoeften van de leden afzonderlijk en de gemeente in haar
16 geheel. Volgens 1 Tim. 5:17 is dit in het bijzonder de taak van oudsten. De gemeente kiest voor deze
dienst geschikte personen die samen een kleine en collegiale kerkenraad vormen. Deze heeft tot taak
18 helder te beschrijven welke diensten in de gemeente nodig zijn en om samen met de gemeente op basis
van charisma te zorgen voor de bemensing. Daarbij is er geen verschil in rangorde, maar slechts in
20 aard en invulling. Brienens maakt dit concreet: "Zo is een kerkplanter of evangelist in een
multiculturele gemeente niet minder dan een predikant in een 'gewone' gemeente; slechts hun taken
22 zijn verschillend. Deze zullen van alle dienaren goed omschreven moeten worden, ook die van
predikanten, leidinggevers, catecheten, evangelisten, kerkplanters."

24 2.4.3 Stemmen uit de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt

Publicaties van M. te Velde

26 Te Velde heeft in ruim 20 jaar veel gepubliceerd over het ambt en het functioneren van ambtsdragers
(bijv. Te Velde 1992, blz. 97–127). In 1993 hield hij een rede over de afbakening van de ambten (Te
28 Velde 1993). Daarin vraagt hij aandacht voor het eigene van het drievoudig ambt (predikant,
ouderling, diaken).¹⁰ De hoofdlijn is: een predikant is geordineerd en heeft een levensroeping;
30 ouderlingen hebben de pastorale zorg voor de gemeente en diakenen de praktische. Er blijven daarbij
vragen over de afbakening tussen deze drie ambten.

32 In 2002 heeft Te Velde gepubliceerd over het onderscheid tussen bestuurlijke en pastorale ouderlingen
(Velde 2002). Vanaf 1999 is er in de GKv het nieuwe bestuursconcept ontwikkeld (NBC). Hierin
34 beperken de ambtsdragers zich tot de gebieden verkondiging, pastoraat, onderwijs en diaconaat. Zij
geven *geestelijk* leiding aan de gemeente. Een commissie bestuurlijke zaken is de spil voor al het
36 overige werk.¹¹ Na de jaren '70 is het aantal ouderlingen in de GKv verdubbeld. De achtergrond vormt
de omslag van "visitatie" (met andere ouderling of de predikant, gericht op zielszorg, ook ongevraagd)
38 naar pastorale nabijheid en intensieve begeleiding. Vanuit deze constatering is het van belang de rol
van de ouderling expliciet te agenderen. Te Velde ziet als centrale opdracht voor de ouderlingen om

---

¹⁰ Zie onder voor de vergelijkbare benadering van Van den Borch.

¹¹ Voor een uiteenzetting van het concept zie Wijma 2006. Voorbeelden zijn te vinden op de site van het
Centrum Dienstverlening GKv, <http://www.steunpuntkerkenwerk.nl/beheerszaken/organisatievormen>.

vanuit de kerkenraad via bezoek te waken over de identiteit en doelgerichtheid en het
2 gemeenschappelijke (tegen schadelijke groepsvorming).

Naar aanleiding van een discussie in het ND uit 2007 wijst Te Velde op de praktisch-theologische
4 kerkleer die zich in de gereformeerde wereld ontwikkelt: “Laten gereformeerde kerken vrijmoedig hun
ambtenleer verder ontwikkelen in de 21^e eeuw. Laten ze mannen als Bucer en Calvijn navolgen in
6 hartelijk schriftgeloof en in geestelijke creativiteit. Bouwstenen voor een missionaire ambtenleer en
kerkinrichting zijn er in de Schrift en in de gereformeerde traditie genoeg. Kunnen we weer eens laten
8 zien dat we echt een kerk van het sola Scriptura zijn!” (Velde 2007).

2.4.4 Stemmen uit de bredere Protestantse wereld

10 *E. van der Borgh – ‘Het Ambt Herdacht’ (2000)*

Het boek van Van der Borgh kan gezien worden als een katholiserende gereformeerde
12 ambtsleer. Het boek is waardevol, omdat Van der Borgh een vers perspectief op Calvijn geeft en
vanuit de oecumenische discussie adviezen heeft voor een modern gereformeerde ambtsleer. Een
14 gereformeerde ambtsleer is gehoorzaam aan de Schrift, is in gesprek met de vroege kerk, en kan
worden gevormd naar de ‘noodzakelijkheid der tijden’ (Calvijn). Zo beschouwd biedt de
16 gereformeerde traditie wel degelijk ruimte om de ambtsleer te hervormen naar wat past in de missie
van de kerk in een sterk gesecculariseerd land. Van der Borgh denkt hierbij concreet aan het ambt van
18 evangelist. Diezelfde ruimte wordt door Calvijn betoont in zijn kritiek op de bisschop. Die kritiek gaat
niet in tegen de ambtsstructuur als zodanig, maar tegen de concrete ambtsuitoefening. Aan het laatste
20 schort het vooral. Het is geen probleem als er bisschoppen zijn, maar wel als ze niet doen wat ze
moeten doen, of als ze wel doen wat ze niet moeten doen. Van der Borgh concludeert dat de methode
22 in de ambtsleer daarom van groter belang was dan de concrete invulling ervan.

24 *“Gezag in beweging. Kerkelijk leiderschap tussen tekst en context,” red. P. Boersema e.a. (2008)*

Een groep auteurs verbonden aan de ETF Leuven en de CHE hebben een bundel gepubliceerd
26 waarmee zij willen bijdragen aan het ambts theologisch gesprek. De eerste drie bijdragen behandelen
de vraag of het ambt een sacramenteel of een functioneel karakter heeft. Nullens wijst erop dat de
28 Heidelbergse Catechismus in zondag 12 een christen typeert vanuit het drievoudig ambt van Christus.
De lijn loopt van Christus naar heel het volk van God en de HC trekt geen directe lijn naar de ambten.
30 Tegenover de invloed van onze gesecculariseerde consumptiecultuur waarin elk gemeentelid zich als
individuele priester ziet, wijst hij op het corporatieve karakter van het priesterschap van alle gelovigen.

32 Een zevental bijdragen laat zien hoe in OT, NT en de vroege kerk 'ambten' een ontwikkeling vertonen
die samenhangt met de veranderende context. Beck en Hoek belichten de actualiteit van ontwikkeling
34 van de ambtsvisie bij Bucer en Calvijn.

Hoek citeert Berkhofs nog altijd actuele samenvatting van de wezenlijke elementen van de ambten:

- 36 1. de band van het ambt met de plaatselijke gemeente;
2. de verbinding van ambtelijkheid en volop staan in de wereld;
- 38 3. de figuren van oudsten en diakenen;
4. de nadruk op verkondiging, leren en toerusten der gemeente;
- 40 5. de pluraliteit van ambten en ambtsdragers, collegiaal overleg tegenover autocratie en hiërarchie.

2 Ten slotte benadrukt Van der Ende het grote belang van wijsheid in de zin van Bijbelse levenswijsheid voor de opleiding en het functioneren van ambtsdragers.

G. van der Brink en C. van der Kooi – ‘Christelijke Dogmatiek’ (2012)

4 In de recente dogmatiek van Van den Brink en Van der Kooi (B&K) wordt het thema van het ambt
6 besproken in het kader van een ecclesiologie die wordt bepaald door de dynamiek tussen *missio*
(uitgaande beweging) en *communio* (ingående beweging). Het ambt betekent dat God roept en zendt.
8 Het object van die roeping en zending is allereerst de geloofsgemeenschap. B&K noemen dat het ambt
van alle gelovigen. De hele gemeenschap wordt geroepen en gezonden. Maar ook binnen de
gemeenschap worden mensen geroepen tot een bijzondere taak met het oog op de verkondiging van
10 het evangelie, en de bediening van de doop en het avondmaal. B&K beroepen zich daarvoor op Rom.
10:15: ‘Hoe kan iemand verkondigen als hij niet is gezonden?’ Vervolgens proberen B&K een
12 onderscheid aan te brengen tussen pneumatologische en christologische aspecten van het ambt.
Christus zendt en roept, de Geest bekrachtigt de roeping. Ambt moet dus niet alleen langs
14 pneumatologische lijn worden ontwikkeld (charisma en alle gelovigen). Er is ook een christologische
kant van het ambt, namelijk de zending en roeping door Christus van individuele mensen. Ambt en
16 charisma staan echter niet in een concurrentieverhouding. Het ‘bijzonder’ ambt is een verbijzondering
van het charisma van de Geest. Het ambt hoort voor B&K wel degelijk tot het wezen (*esse*) van de
18 kerk, en niet alleen tot het ‘goed zijn’ (*bene esse*) van de kerk. Met andere woorden, zonder het ambt is
er geen kerk. Volmacht van de ambtsdrager komt mee in de functionele uitvoering van de taak en is
20 niet gebonden aan de persoon. Volmacht blijft een geschenk en de ambtsdrager blijft ontvanger,
recipiënt.

22 2.4.5 Samenvatting

Aan het einde van deze paragraaf vatten we de verkenning van de actuele discussie over het ambt in
24 een aantal punten samen:

- Principieel komt het ambt alleen aan Christus toe. Christus is priester profeet en Koning.
26 Gelovigen delen in dit ambt van Christus door de Heilige Geest (HC 12).
- Nieuwtestamentisch gezien moet ambt als dienst worden opgevat. Ambt is op dienende wijze
28 leiding geven aan de gemeente van met de Heilige Geest gevulde gelovigen.
- De hele gemeente ontvangt genadegaven (*charismata*) van de Geest.
- Daarnaast wordt de hele gemeente opgeroepen om deze genadegaven ten dienste van God en zijn
30 gemeente te gebruiken. De gemeente voert de dienst uit. De ambtsdragers geven geestelijk leiding
aan het onderwijs het pastoraat en is verantwoordelijk voor toerusting.
- Het bijzonder ambt komt op uit de gemeente. Ambt is een herkenning en bevestiging van de door
32 de Geest gegeven specifieke gaven (*charisma*).
- Ambt is dus niet gelegen in een eigenschap van de persoon als zodanig, maar in de concrete
36 uitvoering van de ambtelijke taak. Wanneer men de ambtelijke taak niet uitvoert naar behoren, kan
men zich ook niet beroepen op het (tegenover van het) ambt.
- Een hedendaagse gereformeerde ambtsleer is niet noodzakelijk drievoudig (predikant, ouderling
38 en diaken). In gesprek met de Bijbel en de vroege kerk kan een structuur worden gevormd die
40 voor het welzijn van de kerk anno 2013 bevorderlijk is.
- Een teambenadering met mensen die op basis van hun karakter en competentie voor een langere
42 tijd worden aangesteld, past als vorm van kerkregering goed bij een gemeente die als geheel

missionair wil zijn. De ontwikkeling van een juiste spiritualiteit is het recept tegen mogelijk machtsmisbruik.

- De onderscheiding tussen bestuurlijk en pastoraal ouderling is lastig te verdedigen op basis van het NT. Het is in ieder geval belangrijk dat het bestuur van de gemeente ook weet heeft van en verantwoordelijkheid heeft voor het pastoraat.

3. Inventarisatie actuele vragen rondom de ambten

3.1 Uitgangspunt: De notitie van de Protestantse Kerk in Nederland

De al eerder aangehaalde PKN-notitie (PKN 2012a) schetst een aantal actuele vraagstukken die spelen rondom de ambtsvisie. Zij signaleert dat er veel verlegenheid is rondom het ambt en verbindt dit met twee trends (21).

- Aan de ene kant verflauwt de ambtsgedachte. Het besef dat het ambt een “kerkelijke gewetensfunctie” vervult, wordt zeldzaam. Dit wordt volgens de notitie mede veroorzaakt door het feit dat veel taken die vroeger aan ambtsdragers waren voorbehouden (pastoraat, catechese) nu ook door niet-ambtsdragers worden uitgevoerd.
- Aan de andere kant is de ambtsgedachte verschoven: “ook niet-ambtsdragers werken vanuit de gedachte dat het in het verrichten van hun taken gaat om de gemeente ‘bij het heil te bepalen en bij haar roeping in de wereld te bewaren.’”

Concreet signaleert de notitie een aantal vragen en spanningsvelden rondom de predikant:

- “De predikant neemt in de gemeente en kerkenraad principieel en in de praktijk een prominente positie in, die veel mogelijkheden biedt maar tegelijkertijd een groot afbreukrisico in zich draagt.”
- “De vrijheid van het ambt moet niet worden verward met het predikantschap als ‘vrij beroep.’” De vrijheid van het ambt vraagt om de gebondenheid aan het Woord. Tegenover de vrijheid van het beroep staat dat de predikant een verbintenis met kerk en gemeente heeft, waarbij over en weer rechten en plichten zijn overeengekomen.

Verder vraagt de notitie aandacht voor de begeleiding van predikanten en kerkelijk werkers vanuit de kerk (het kerkverband) en de vraag naar de wenselijkheid van een “pastor pastorum,” een herder voor de herders.

3.2 Onderzoek onder NG-kerken

3.2.1 Uitkomsten enquête

Om een beeld te krijgen van de organisatie van het werk van ambtsdragers en daarmee nauw verwant werk in de kerk en van de verschillen daarbij tussen gemeentes heeft de commissie een enquête gehouden. Naast het verzamelen van kwantitatieve gegevens zijn ook enkele kwalitatieve vragen over de visie op het ambt gesteld.¹² De cijfers geven de situatie in de eerste helft van 2012 weer.

Van de 92 Nederlands Gereformeerde kerken hebben er 57 gereageerd, een respons van ruim 60%. De reacties zijn evenwichtig gespreid naar de grootte van de kerken. Het beeld is daarmee representatief.

---

¹² De vragen zijn opgenomen in bijlage 2 bij dit rapport.

2 Van de 57 reacties komen er 10 uit een samenwerkingsgemeente; 8 daarvan konden geheel meegenomen worden.

De cijfers

4 De 57 kerken hebben samen 57,5 fte¹³ predikanten, waarvan 3,6 fte vacant. Dit betekent gemiddeld 1 predikant voor 400 leden. Gemiddeld zijn er 2,3 leden per adres (met een variatie van 1,7 tot 3,1). De
6 omvang van de kerkenraad is gemiddeld 13 ambtsdragers (predikant, ouderling, diaken); inclusief voorzitter, scriba en notulist is dat 14. Kleine gemeenten (onder de 200 leden) kennen minder
8 differentiatie in de taak van ouderlingen en zij hebben (indicatief) de zorg voor 15 adressen. In grotere gemeenten ligt het aantal adressen per ouderling aanzienlijk hoger maar zij worden veelal bijgestaan
10 door pastorale bezoekers en/of wijkteams.

12 Behalve in enkele kleine gemeentes is er overal een vaste voorzitter (2 x niet-ambtsdrager). Scriba is een aparte functie, de helft van de scriba's doet dat niet als ambtsdrager.

14 Gemeenten met meer dan 200 leden hebben als regel één of meer jeugdouderlingen. De belangrijkste specialisatie bij ouderlingen is pastoraat (in ruim 60% van de kerken), verder missionair (20%), en in
16 een enkel geval kringenwerk, kerkdiensten. gemeenteopbouw. Ongeveer een kwart van de kerken heeft ouderlingen met een besturende of coördinerende taak (anders dan voorzitter of scriba). Tweemaal is er een diaconaal ouderling of bestuurder en zijn er geen diakenen lid van de kerkenraad.

18 Gemiddeld is er 1 diaken op bijna 100 gemeenteleden; in een derde van de gemeenten is sprake van enige vorm van taakverdeling.

20 15 gemeentes hebben 1 of meer (8x) kerkelijk werkers in dienst. Het gaat om 24 parttime-banen met een formatieve omvang van totaal 8 fte. De kerkelijke werkers zijn nergens lid van de kerkenraad. In
22 12 gemeenten ligt het werkerterrein bij de jeugd; 7 werken op pastoraal gebied en 3 missionair.

24 Bijna de helft van de kerken heeft een plaatselijke regeling voor ambtelijk werk; in veel gevallen is dat vooral praktisch of in de vorm van een beleidsplan.

26 In de helft van de gemeentes zijn ook niet-ambtsdragers als pastorale vrijwilligers bevestigd. In ruim een derde zijn ook jeugdwerkers bevestigd. In 4 gemeenten zijn er leden van het gebedsteam bevestigd en in 2 leden van diaconale teams. In totaal gaat het om 190 gemeenteleden. Daarnaast zijn nog heel
28 veel gemeenteleden actief in het jeugdwerk, praktisch werk en de zorg voor het geld. Enkele gemeenten hebben een indrukwekkend overzicht daarvan meegestuurd. Het lijkt regel dat gemeenteleden die pastorale taken vervullen in een dienst worden voorgesteld en bevestigd. Verder
30 geven de kerken aan veel te doen aan communicatie over het vervullen van dit soort taken.

32 In de helft van de gemeenten is de afgelopen jaren bezinning geweest op de inrichting van het werk in de gemeente. De omschrijvingen daarvan wekken de indruk dat daarbij zelden expliciet rekenschap
34 gegeven is van de grens tussen ambtelijke en niet-ambtelijke functies.

36 In totaal dienen (op basis van extrapolatie naar alle kerken) zo'n 1100 ambtsdragers onze gemeentes. Dat betekent dat ongeveer 1 op de 20 volwassen gemeenteleden ambtsdrager is. We hebben niet gevraagd naar de m/v verdeling.

---

¹³ Fte staat voor 'full-time equivalent' dat wil zeggen een voltijdse verbintenis. Het gaat dus om meer personen en enkele predikanten dienen twee gemeentes.

- 2 Naar schatting zijn landelijk zo'n 500 gemeenteleden in een niet-ambtelijke functie bevestigd. Daarnaast vervult een veelvoud hiervan allerlei andere taken. Enkele gemeenten geven aan dat zo'n 40% van de volwassenen actief is in een functie.
- 4 In één op de zes gemeenten bestaat een ambtelijke structuur met een taakverdeling naar aandachtsgebieden. In enkele gevallen is daarbij ook het aantal kerkenraadsleden flink teruggebracht.
- 6 Verder kennen veel gemeenten een vorm van wijkteams die uit ambtsdragers en niet-ambtsdragers bestaan. Enkele gemeenten hebben kleine groepen (kringen) tot basis van het gemeente-zijn gemaakt.
- 8 Als illustratie geven we hieronder de structuur van de kerkenraad en zijn omgeving voor een fictieve gemeente van 450 leden (200 adressen) volgens een traditioneel en een bestuurlijk model.

10	Voorzitter (notulist) Predikant 8 ouderlingen waarvan 1 tevens scriba	Voorzitter ~ commissie van beheer Scriba
12	4 diakenen <i>totaal: 15 personen</i>	Predikant Ouderling vieren ~ liturgiecie. en muzikanten Ouderling pastoraat ~ 3 sectoroudsten, 15 pastoraal bezoekers (deels wijkgericht, deels categoriaal)
14	Er wordt gewerkt in 4 wijkteams bestaan de uit 2 ouderlingen, 1 diaken en 2 wijkdames.	Ouderling jeugd ~ team kinder- en tiener- pastoraat, jeugdwerker (1 dag) en team jeugdclubs
16	2 ouderlingen verzorgen daarnaast de bijzondere aandacht voor de jeugd en worden daarbij ondersteund door een jeugdwerker (1 dag per week)	Ouderling missionair ~ missionaire werkgroep en zendingscommissie
18	<i>Predikant en ouderlingen vergaderen apart over pastorale zaken ("smalle kerkenraad")</i>	Ouderling opbouw ~ 15 wijkkringen Ouderling diaconaat ~ 5 diakenen en 5 bezoekers <i>totaal: 9 personen</i> <i>Predikant, ouderlingen pastoraat en jeugd vormen samen met de sectoroudsten de pastorale raad</i>

Figuur 1: traditioneel model vergeleken met een meer taakgericht bestuurlijk model

20 Inhoud en nut van een ambtsvisie

22 Bij de kwalitatieve vragen is allereerst gevraagd om in één zin aan te geven wat het belangrijkste kenmerk is van de ambten die de leden van de kerkenraad uitoefenen. De 53 reacties geven globaal het volgende beeld.

24 Een kwart volstaat met een algemene aanduiding van de taken van de afzonderlijke ambtsdragers (verkondiging, pastoraat en diaconale zorg) en hun gezamenlijke taak (bestuur).

26 Tweederde noemt in enige vorm 'leidinggeven' en de helft 'dienen'. Een kwart noemt ook iets als toerusten, activeren of opbouwen. Enkelens noemen de voorbeeldfunctie van ambtsdragers en één noemt ook 'het betrokken zijn op de wereld om ons heen'. Slechts één reactie benoemt het 'tegenover' van het ambt: leiding geven **namens de Heer**. De grootste gemene deler van de reacties laat zich omschrijven als: "*geestelijk leiding geven en dienstbaar zijn*".

28 De tweede algemene vraag betreft de aandacht voor het 'ambt aller gelovigen'. De reacties noemen vooral de differentiatie in werk en werkers als middel om het ambt aller gelovigen inhoud te geven. De aandacht richt zich vooral op het georganiseerde werk en weinig op de plaats van de gewone gelovige.

34 Ten slotte is gevraagd of de ambtsvisie een rol gespeeld heeft bij conflicten in de gemeente. De meeste reacties (van een totaal van 49) zeggen van niet. Eén reactie geeft aan dat dit specifiek het geval was.

36 Een kwart geeft aan dat een ambtsvisie helderheid kan bieden voor verhoudingen in de gemeente. Van

2 de reacties stelt 10% dat een ambtsvisie niet zal helpen bij het voorkomen of indammen van conflicten.

3.2.2 Input vanuit commissies LV Houten

4 In aanvulling op de enquête onder kerkenraden heeft de CoA ook contact gezocht met de commissies die werden ingesteld door de LV van Houten (2010–2011). Aan de commissies werd een tweetal vragen voorgelegd:

- 8 1. Zijn er in uw commissie vragen of voorstellen die raakvlak hebben met ons onderzoek naar de ambtsvisie binnen onze kerken? En zo ja,
- 10 2. Zijn dit vragen die aanleiding geven voor een nadere bezinning op de ambten die wij in onze kerken kennen?

12 Op basis van de reacties op deze vragen is geïnventariseerd welke knelpunten worden ervaren bij de bestudering en/of ontwikkeling van actuele thema's in onze kerken. Het is gebleken dat de ambtsvisie voor de meeste commissies geen rol speelt. Niettemin is er aanleiding om op een aantal vraagpunten te onderscheiden. Deze vragen worden samengevat in een drietal thema's.

Bezinning

- 16 • In meerdere reacties wordt gevraagd naar de 'kern van het ambt'. Kunnen we volstaan met de twee elementen van "verkondigen van het Woord" en "dienend leidinggeven"? De Commissie
18 Ambt en Homoseksualiteit wenst een helder inzicht in de vigerende ambtsvisie binnen de NGK. Ten behoeve van haar opdracht doet deze commissie zelf nader onderzoek naar het eigene van het
20 ambt.
- 22 • Vanuit de Commissie Financiële Solidariteit wordt gewezen op de merkwaardige situatie die kan ontstaan wanneer een kerkelijk werker, verbonden aan een kleine gemeente, wel eens of frequent
24 de Woordverkondiging verzorgt en in bepaalde gevallen ook feitelijk leiding geeft, maar geen ambtsdrager kan zijn. Een dergelijke situatie kan onduidelijkheid geven over het ambtsbegrip.
- 26 • De Taakgroep AKS komt met een voorstel omtrent de bediening van de doop, het avondmaal en de huwelijksbevestiging door niet-ambtsdragers. Volledigheidshalve verwijzen we hierbij naar het
28 rapport dat deze commissie zal uitbrengen aan de LV 2013/14.
- 30 • Volgens de Commissie Preekconsent is de ambtsvraag weliswaar niet aan de orde wanneer er gesproken wordt over 'preekconsent voor niet-predikanten', maar in de geschiedenis lijkt de
32 prediking wel sterk verbonden met het ambt.
- Binnen de Diaconale Commissie wordt nagedacht over visievorming en een adequate
34 ondersteuningsstructuur t.b.v. de missionair-diaconale gemeente, waarbij de ambtsopvatting mogelijk een rol kan spelen.

Verbintenis

- 36 • De Commissie Loopbaanbeleid ziet steeds vaker predikanten in deeltijd functioneren. Soms is er een verbintenis met twee of meer kerken en ook kunnen predikanten in deeltijd actief zijn in het
38 bedrijfsleven of (semi-)overheid. Deze commissie onderzoekt de mogelijkheid van een associatie van predikanten en kerkelijk werkers. Daarnaast kennen we een actuele situatie waarin de predikant financieel in het geheel niet-afhankelijk is van de gemeente waaraan hij in deeltijd
40 verbonden is. In bovenstaande situaties is het denkbaar dat de predikant meer of minder actief is in een gemeente op (grote) afstand van de woonplaats en gemeente van het eigen gezin. Een

2 vergelijkbare vraag doet zich voor ten aanzien van ‘interim-predikanten’, die soms meerjarig de
feitelijk predikantstaak vervullen, maar formeel geen ambtsdrager zijn in de betreffende gemeente.

- De Commissie WAP/TOP benadrukt daarentegen de verbondenheid van de predikant (het ambt)
4 aan de plaatselijke gemeente. Onder verwijzing naar art. 5–8 AKS wordt opgemerkt dat ‘een
predikant niet los verkrijgbaar is’.

6 *Roeping*

- Welke betekenis krijgt de roeping in onze kerken wanneer we, overeenkomstig de besluitvorming
8 van de LV 2010–11, loopbaanbeleid en mobiliteit van predikanten actief gaan bevorderen
(Commissie Loopbaanbeleid)? Dezelfde vraag speelt ook wanneer sprake zou zijn van een
10 associatie van predikanten, die gezamenlijk meerdere gemeenten in de regio kunnen dienen.
- De Commissie WAP/TOP benadrukt in haar reactie enerzijds de ‘levenslange roeping’ (sinds
12 2011, LV Houten) en anderzijds de letterlijke ‘roeping door een gemeente’ (er is geen sprake van
acquisitie). Voorts signaleert deze commissie een vorm van spanning bij ontslagzaken, ten aanzien
14 van het (persoonlijke) roepingsbesef van predikanten en het goede verstaan van de ‘roeping van
Godswege’.

16 **3.3 Visie versus praktijk**

18 De vraag- en aandachtspunten uit 3.1 en 3.2 kunnen niet eenvoudig worden afgehandeld met het AKS
in de hand. In die zin mogen we net als in de PKN en de GKv spreken van een doorgaande
ontwikkeling in het verstaan van de ambten.

20 Zoals we in 2.3.1. hebben vastgesteld heeft ons AKS een nogal traditionele en beperkte insteek ten
aanzien van de ambten. Een update ligt voor de hand. Daarvoor zouden de thema’s van bovenstaande
22 vragen eerst uitgewerkt moeten worden. Weliswaar behoort dit niet tot de onderzoeksopdracht van de
CoA, maar we willen wel beknopt inzoomen op enkele punten.

24 Uit verschillende bronnen¹⁴ is gebleken dat het, onder verwijzing naar het NT, bij de ambtsvisie in de
kern vooral gaat om *ambtsbediening*. De steeds groter wordende rol die niet-ambtsdragers krijgen bij
26 de invulling van het pastoraat en de catechese en de inzet van kerkelijk werkers vormen min of meer
een trendbreuk met hetgeen we 10–15 jaar geleden als ‘gebruikelijk’ zagen bij de invulling van de
28 ambten. Op grond van de enquêteresultaten krijgen we tevens de indruk dat vaak niet expliciet wordt
stilgestaan bij het onderscheid in ambtelijke en niet-ambtelijke functies. Daaraan kunnen we positieve
30 motivatie ontlenuen om na te denken over de betekenis van de ambten voor onze kerken, resp. de
beschrijving daarvan in onze kerkelijke documenten. We kunnen er ook uit concluderen dat we het
32 onderscheid tussen ambten en niet-ambtelijke functies misschien te groot hebben gemaakt. Naast de
positieve motivatie herkennen we ook het zorgpunt dat de commissie WAP/TOP naar voren brengt. In
34 situaties van spanning of zelfs dreigend ontslag kunnen predikanten zich vastklampen aan hun
persoonlijke roepingsbesef, waarbij de goddelijke roeping onlosmakelijk wordt verbonden met de
36 eigen identiteit. Dan gaat het niet meer primair om de wijze waarop het ambt wordt bediend, maar om
het ambt op zich. In 2.3.1 en 2.3.2 hebben we mede in dit verband kanttekeningen geplaatst bij enkele
38 passages in het AKS en de WAP-richtlijn.

---

¹⁴ O.a. Van den Berg 1993; Van der Borgh 2000; GKv 2012; PKN 2012b; eigen enquête onder de NG-kerken.

2 Ten aanzien van de (mogelijke) voorstellen inzake associaties van predikanten en predikanten met een
parttime verbintenis kunnen we aansluiten bij de bestaande praktijk en opvattingen. In alle gevallen is
4 de verbintenis tussen predikant en gemeente denkbaar, ongeacht de wijze van financiering (parttime of
zelfs geheel door derden). We menen dat het toezicht op de ambtsuitoefening (het ‘tegenover’)
6 wezenlijk is in de relatie die ambtsdrager/predikant en gemeente samen met en tegenover elkaar
hebben in hun verantwoordelijkheid naar Christus. Wel kunnen we ons voorstellen dat daarvoor,
8 bijvoorbeeld in het kader van interim-predikanten (al dan niet emeriti), meer expliciete aandacht mag
zijn van de formeel verantwoordelijke gemeenten/kerkenraden.

4. Conclusies

10 4.1 Ambtsvisie algemeen

12 4.1.1 Sinds het jaar 2000 zijn veel relevante publicaties verschenen over het ambt in de kerk. De
Notitie over de ambtsvisie van de PKN (2012) is het enige kerkelijke stuk dat expliciet
14 rekenschap geeft van de visie op het ambt. Ook bij buitenlandse kerken waarmee de NGK
verwant zijn, zijn geen kerkelijke stukken gevonden over de visie op het ambt als zodanig.
16 Brienen (2008) geeft een inventarisatie van het recente spreken over het ambt in de
gereformeerde gezindte. Daarbij kiest hij ook zelf positie. Ook Te Velde (1992 -2007) en Paas
(2007) hebben belangrijke bijdragen aan de discussie geleverd.

18 4.1.2 Thema's als ‘de kerk vandaag’ en ‘leiderschap in de kerk’ mogen zich in een veel grotere
20 belangstelling verheugen, maar de publicaties daarover besteden opvallend weinig aandacht
aan de ambtsvisie.

22 4.1.3 Het is niet de taak van de kerken gezamenlijk om een theologie over het ambt te ontwikkelen.
24 Dit onderzoek toont niet aan dat een brede kerkelijke studie in opdracht van de NGK nodig is.
Ook vanuit de GKv en CGK wordt die noodzaak niet gezien.

26 4.1.4 Op kerkelijke vergaderingen zijn met grote regelmaat besluiten aan de orde die het ambt raken.
28 Om zulke besluiten goed te kunnen onderbouwen is wel voortgaande studie nodig. Daarbij ligt
samenwerking van TUA, TUK en NGP voor de hand.

30 4.1.5 De *Notitie over de ambtsvisie* van de PKN (2012) krijgt een vervolg. Daarbij betreft de PKN
32 ook deskundigen uit andere kerken. Het is voor de NGK van belang daaraan mee te doen als
daartoe de ruimte wordt geboden, niet het minst vanwege de oecumenische dimensie.

34 4.1.6 De kerkordes van de 21e eeuw (PKN 2004b, GKv 2012) besteden ruim aandacht aan het
36 priesterschap van alle gelovigen. Dit contrasteert met de sobere insteek van het AKS.

38 4.1.7 De discussies over de vrouw in het ambt werken door in de ambtsvisie, met name in de GKv
en de CGK. Het gaat dan om zowel de aard van het ambt – regeren of dienen – als de ruimte
40 voor niet-ambtelijke diensten – in bestuur, pastoraat en jeugdwerk.

4.2 Inhoud

- 2 4.2.1 De gereformeerde ambtsvisie is vanaf het begin gekenmerkt door voortschrijdend inzicht. In
4 haar oorsprong en ontwikkeling vindt zij steeds bron en norm in de Schrift. Ambtsdragers
6 dienen de gemeente met de gaven die ze daartoe van de Heer ontvangen hebben en zijn zo een
geschenk van de Heer aan de gemeente.
- 8 4.2.2 Gezag en respect verwerven ambtsdragers door te leven en te werken transparant naar hun
Heer. Daarom staat in hun dienst steeds het Woord van God centraal.
- 10
- 12 4.2.3 De kernpunten van de gereformeerde ambtsvisie vinden we in de 'vijf van Berkhof':
- 14 1. de band van het ambt met de plaatselijke gemeente;
  - 16 2. de verbinding van ambtelijkheid¹⁵ en volop staan in de wereld;
  - 18 3. de figuren van oudsten en diakenen;
  4. de nadruk op verkondiging, leren en toerusten der gemeente;
  5. de pluraliteit van ambten en ambtsdragers, collegiaal overleg tegenover autocratie en
hiërarchie.
- 20 4.2.4 De afbakening van de ambten is geen hard gegeven, maar het landelijk op hoofdlijnen
22 vastleggen van die afbakening dient een ordelijk kerkelijk leven en ook het beschrijven van de
plaatselijke invulling draagt daaraan bij.
- 24 4.2.5 De roeping tot het ambt komt van de Heer die daarvoor Zijn gemeente inschakelt. Bij het
26 vervullen van zijn/haar ambtelijke taak, is collegialiteit een opdracht.
- 28 4.2.6 De relatie van de gemeenteleden met de Heer loopt niet via de ambtsdragers. Dat sluit niet uit
30 dat ambtsdragers hun dienst namens de Heer vervullen en daarbij tegenover iemand komen te
32 staan die aan hun zorg is toevertrouwd. De kern van dit 'tegenover' is echter: het Woord van
God op een zuivere manier voorhouden aan een andere gelovige. Het 'tegenover' is verder
34 naar zijn aard niet exclusief aan het ambt verbonden. Zie hiervoor Mattheüs 18:15-19. Het
'derde model' van Schaeffer (1999) geeft daarvan een goede toepassing en komt overeen met
de verhoudingen in de gemeente zoals Paulus die in 1Thessalonicenzen 5:11-22 schetst.
- 36 4.2.7 Ambtsdragers geven – zij het niet exclusief – leiding aan de gemeente. Het hedendaagse
38 model van dienend leiderschap biedt hier veel inspiratie, maar toepassing daarvan zal
verschillen al naar gelang van de context (van gemeentestichting tot gevestigde kerk).
- 40 4.2.8 Ambtsdragers die hun taak goed vervullen doen dat in afhankelijkheid van de Heer en door
bewust steeds de leiding van de Heilige Geest te zoeken. Het werk van de Geest is essentieel
voor goed ambtelijk werk (en voor al het andere).

---

¹⁵ Wij vatten *ambtelijkheid* op als het besef dat het ambt gericht is op de (leden van de) gemeente en zich daar ook beweegt binnen de regels die in de kerk gelden.

4.3 Praktijk

- 2 4.3.1 Het profiel van predikant binnen de Nederlands Gereformeerde kerken is aangescherpt op de
4 LV 2011. Het komt erop aan deze besluiten nu te implementeren in (predikanten)opleiding
(NGP), kerken(raden), regionale vergaderingen en ondersteuningsinstellingen (STAGG
6 Toerusting 2.0).
- 8 4.3.2 De kerkelijk werker kan zich nu ontwikkelen tot een vaste waarde in de Nederlands
10 Gereformeerde kerken. In de praktijk zal moeten blijken welke rol hij/zij bij de verkondiging
en de bediening van avondmaal en doop tot opbouw van de gemeente kan vervullen en of
12 daarvoor landelijke regels dienstig zijn. De Taakgroep AKS zal in haar rapport aan de LV
2013/14 stilstaan bij de positie van de kerkelijk werker.
- 14 4.3.3 Uit de gehouden enquête blijkt een grote veelkleurigheid van de inrichting van het plaatselijk
16 kerkelijk leven en een grote inzet van gemeenteleden in tal van functies. Voor het werk van
ambtsdragers heeft de typering “geestelijk leiding geven en dienstbaar zijn” een breed
draagvlak.
- 18 4.3.4 De gehouden enquête levert geen aanwijzingen op dat de ambtsvisie een rol speelt bij
20 conflicten in de gemeente. Of juist het ontbreken van een expliciet gedeelde ambtsvisie een
factor is, zou een kwalitatief onderzoek vergen.

4.4 Knelpunten

- 22 4.4.1 Het ambtsbesef bij en het gezag van ambtsdragers staan in deze tijd van gelijkheidsdenken
24 onder druk. Te hoogdravende formuleringen in de preambule van de WAP-richtlijn (“geen
andere lastgever dan zijn Hemelse opdrachtgever”) en ook het rapport van de CTP (“Als
26 zodanig staat hij (de predikant) als ambtsdrager los van de gemeente, ja zelfs tegenover
haar.”) verhogen die druk. De Handreiking beroepingswerk spreekt met meer nuchterheid
28 over het beroep van predikant.
- 30 4.4.2 In elke situatie van oplopende spanning tussen kerkenraad en predikant is veel wijsheid en
zelfbeheersing nodig. De afspraken die in de besluiten over het CTP-rapport (LV 2011)
32 besloten liggen, bieden diverse mogelijkheden om veel eerder aan de bel te trekken als er
spanningen binnen de kerkenraad ontstaan en/of met de gemeente. Systematische aandacht
34 voor conflictpreventie blijft gewenst.
- 36 4.4.3 De eventuele ruimte voor kerkelijk werkers bij de verkondiging en de bediening van de
sacramenten vraagt om een helderde formulering. Dat geldt in het bijzonder voor
38 gemeentestichters en voor hun positie biedt de regeling voor evangelist in de CGK een goed
model. Andere LV-commissies buigen zich reeds over concrete voorstellen.
- 40 4.4.4 Loopbaanbeleid en nieuwe vormen van verbintenis tussen predikant en gemeente moeten de
42 grenzen in acht nemen die worden gesteld ten aanzien van gebleken charisma, roeping en
geestelijke verbondenheid met de gemeente.

2 4.4.5 Ouderlingen vervullen veelal twee onderscheiden takenpakketten: pastoraat/toezicht en
bestuur. In de praktijk is er veel ruimte om ook niet-ambtsdragers bestuurlijk/organisatorische
4 taken te geven. Daarvoor zijn met name relevant de modellen die in de GKv zijn ontwikkeld.
Het is aan de kerken om uit te spreken of er een rangorde tussen deze twee taakgebieden
6 (bijvoorbeeld: “pastoraat en toezien op de gemeente zijn de kerntaken van de ouderling”)
uitgangspunt moet zijn voor de inrichting van de werk in de gemeente. Punt van aandacht
8 hierbij is de beschikbaarheid en toegankelijkheid van informatie over (ambtelijk) werk in de
gemeente en modellen voor de organisatie.

5. Aanbevelingen

10 5.1 Algemeen

12 5.1.1 Zet geen verdere stappen om te komen tot een kerkelijk onderzoek naar de gereformeerde
ambtsvisie.

14 5.1.2 Laat de NGP verkennen of er mogelijkheden zijn om in samenwerking met de Theologische
Universiteiten van Apeldoorn en Kampen onderzoek te doen naar bouwstenen voor een
16 ambtsvisie die vruchtbaar is voor het werk in de kerk.

18 5.1.3 Vraag het NGP om op te treden als gesprekspartner over de ambtsvisie wanneer de PKN in het
kader van zijn verdere behandeling van dit thema daarom vraagt.

20 5.1.4 Geef een commissie de opdracht om te bezien hoe het AKS verbreed kan worden met een
22 visie op het gemeente-zijn in deze tijd en deze wereld. Benut daarbij de Kerkorde van de PKN
als inspiratiebron hoe het priesterschap van alle gelovigen zijn plek kan vinden. En zoek
24 zoveel mogelijk aansluiting bij de Nieuwe Kerkorde van de GKv. Zorg daarbij voor goede
afstemming met de Commissie Contact en Samenspreking en de Deputaten Kerkelijke
26 Eenheid van de GKv.

5.2 Praktijk

28 5.2.1 Ga als gemeenten effectief aan de slag met besluiten en aanbevelingen die de LV Houten heeft
gegeven op basis van het rapport “Tussen gisteren en morgen” met name voor het beter
30 functioneren van kerkenraden en predikanten.

32 5.2.2 Spreek als kerkenraad bij jaarlijkse evaluatie expliciet over het geestelijk leiding geven aan de
gemeente.

34 5.2.3 Vraag enkele broeders en/of zusters om een kerntekst op te stellen die op eigentijdse manier
36 het wezenlijke van de dienst van ambtsdragers en hun plaats in de gemeente onder woorden
brengt en die gebruikt kan worden bij de bevestiging van ambtsdragers.

38 5.2.4 Laat de gemeenten de vrijheid van inrichting van het werk van ambtsdragers en kerkenraad en
40 deel als kerkenraad royaal met de zusterkerken hoe men het ambtelijk werk plaatselijk inricht.

2 5.2.5 Bevorder dat het blad Opbouw aandacht besteedt aan de ambtsvisie.

4 5.2.6 Geef een duidelijke rol bij de ondersteuning van het werk in de kerk aan de STAGG
6 (Ondersteuning 2.0) i.s.m. Werk-en-Kerk (GKv) en het Bureau van de CGK. Het gaat zowel
om de informatievoorziening - het overzicht van relevante publicaties, van ervaringen en
documenten met bijv. modellen voor organisatie van het kerkenwerk – als om het organiseren
van studiedagen en de bijscholing op dit gebied.

8 **5.3 Knelpunten**

10 5.3.1 Zoek betere formuleringen voor passages in kerkelijke regels die misverstanden over het
'tegenover' oproepen .Voor de Preambule van de WAP-regeling, de eerste alinea onder 'Aard
van de verhouding predikant en gemeente' geven wij de volgende formulering in overweging:

12 “Van ouds is een predikant een vrijgestelde ambtsdrager die zijn werkterrein in het bijzonder heeft in de
Dienst des Woords. De predikant verricht zijn dienst in collegiale samenwerking met de overige
14 ambtsdragers. Voor alle ambtsdragers geldt dat zij hun dienst verrichten op grond van hun hemelse
roeping en in gehoorzaamheid aan de Heer van de kerk. De verbintenis van de predikant met de
16 gemeente komt tot stand door het schriftelijk vastgelegde beroep en de aanvaarding daarvan. Hieruit
volgt dat de relatie van gemeente en predikant niet gezien kan worden als die van opdrachtgever en
18 opdrachtnemer. Voor de predikant als vrijgestelde ambtsdrager was en is algemeen geaccepteerd, dat
de gemeente aan welke de predikant verbonden is, heeft zorg te dragen voor een zodanig financieel
20 kader dat de predikant zonder zorg al zijn tijd en energie kan besteden aan de zorg voor de gemeente.
Uit het voorgaande vloeit voort dat hoewel de gemeente dus de predikant onderhoudt, een predikant niet
22 in loondienst is van de gemeente, maar een zelfstandige positie heeft.”

24 5.3.2 Neem in de gedragscode van de NGK een onderdeel op over het voorkomen van conflicten.
Het betreft dan zowel het eigen gedrag als het tijdig inschakelen van vertrouwde derden om te
bemiddelen.

26 5.3.3 Benut de ruimte in de gereformeerde ambtsvisies, zoals geschetst in dit rapport, om een
28 passende regeling te treffen voor de dienst van ambtsdragers in missionaire gemeenten. Zie
daarvoor de adviezen op dit punt van de Taakgroep AKS.

30 5.3.4 Waarborg een goede balans in de taak van ouderlingen tussen pastoraat en bestuur. Neem
32 daartoe voor de inrichting van het werk in de gemeente als uitgangspunt dat pastoraat en
toezien op de gemeente de kerntaken zijn van de ouderling.

34 **Tot slot**

“Het begin van de wijsheid is het ontzag voor de HEER.”

36 Dus: Wijsheid gevraagd! Die wijsheid vinden wij samen in het Woord van God. En we beseffen
hoeveel wijsheid nodig is om in de gemeente van Christus te dienen in en buiten het ambt. De
38 Nederlandse Gereformeerde Kerken kennen geen bisschopsambt dat de dienst van de predikanten,
dienaren van het Woord, ondersteunt. Bijbelse wijsheid is onder ons in ruime mate te vinden bij
40 broeders en zusters die een groot deel van hun leven aan de dienst in de gemeente hebben gewijd. In
een van onze gesprekken kwam de gedachte naar voren of er onder onze emeritus-predikanten enkelen

2 bereid gevonden kunnen worden om predikanten en kerkenraden te begeleiden in hun dienst. En of zij
4 hun gezamenlijke wijsheid in een pastorale handreiking met de kerken kunnen delen zodat onnodige
6 tegenstellingen in de kerk plaats maken voor verbondenheid – onderling en boven alles met de
Opperherder. Zo is ons verlangen dat in en buiten de kerk “in de naam van Jezus elke knie zich zal
buigen, in de hemel, op de aarde en onder de aarde, en elke tong zal belijden: ‘Jezus Christus is Heer,’
tot eer van God, de Vader.”

Geciteerde literatuur

- 8 **Berg 1993.** M.R. van den Berg. *Als de kerk ter sprake komt*. Kampen: Van den Berg, 1993.
- 10 **Boersema 2008.** P.R. Boersema (red.). *Gezag in beweging. Kerkelijk leiderschap tussen tekst en context*. Heerenveen: Protestantse pers, 2008.
- 12 **Borghth 2000.** Ed.A.J.G. van der Borghth. *Het ambt herdacht. De gereformeerde ambts-theologie in het licht van het rapport Baptism, Eucharist and Ministry (Lima, 1982) van de theologische commissie Faith and Order van de Wereldraad van Kerken*. IIMO Research publications 55. Zoetermeer: Meinema, 2000. [Ook te raadplegen via <http://www.kerkrecht.nl>].
- 16 **Brienen 2008.** T. Brienen. *Van ambt naar dienst. Een Bijbelse visie op diensten en bedieningen*. Kampen: Kok, 2008.
- 18 **Brink en Kooi 2012.** G. van der Brink en C. van der Kooi. *Christelijke Dogmatiek. Een inleiding*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2012.
- 20 **GKv 2012.** Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Harderwijk 2011-2012. *Kerkorde in eerste lezing. Tekst-versie met doorlopende nummering. Met met transponeringstabel*. [Te raadplegen via <http://www.gkv.nl/informatie/herziening-kerkorde/10936/>].
- 22 **Paas 2007.** S. Paas - ‘Is de gereformeerde ambtsleer anno 2007 nog houdbaar?’ (2007) [Te raadplegen via
24 <http://topshare.che.nl/downloadattachment/216579/Is%20de%20gereformeerde%20ambtsleer%20nog%20houdbaar%20versie2.pdf>].
- 26 **PKN 2012a.** Generale Synode PKN. *Notitie over de ambtsvisie van de Protestantse Kerk in Nederland*. 2012.
28 [<http://www.pkn.nl/Lists/PKN-ibliotheek/Nota%20Ambtsvisie%20%28KTO%2012-06%29.pdf>].
- 30 **PKN 2012b.** Generale Synode PKN. *Kerkorde en ordinanties van de Protestantse Kerk in Nederland*. Herziening 2012. [Te raadplegen via
<http://www.pkn.nl/actief-in-de-kerk/Kerkorde/Paginas/Kerkorde-en-Ordinanties.aspx>].
- 32 **Renkema-Hoffman 2007.** Miranda Renkema-Hoffman. *Naar een nieuwe kerkenraad. Een onderzoek naar de principiële uitgangspunten van een gereformeerde ambtsstructuur in de 21e eeuw*. Apeldoornse Studies 48. Apeldoorn: Theologische Universiteit, 2007.
- 36 **Schaeffer 1999.** J.C. Schaeffer. *Het ambt bij hoog en bij laag. Naar aanleiding van Graaflands ‘Gedachten over het ambt.’ Lezing TSB 1999*.
[\[http://www.ngk.nl/ngp/Studiemat/Schaeffer-Het-ambt.pdf\]](http://www.ngk.nl/ngp/Studiemat/Schaeffer-Het-ambt.pdf).

- Veenhof 1953. C. Veenhof - 'Behulpse!' (1953) [Te raadplegen via <http://www.kerkrecht.nl>].
- 2 **Velde 1992.** M. te Velde. Gemeenteopbouw 2. Bijbelse basisprincipes voor het functioneren van de christelijke gemeente. Barneveld: Vuurbaak, 1992.
- 4 **Velde 1993.** M. te Velde. "De afbakening van de ambten." Artikelenreeks in *De Reformatie*, 1993–1994. [Te raadplegen via <http://www.kerkrecht.nl>].
- 6 **Velde 2002.** M. te Velde *Ambtsdrager in de 21^e eeuw - "Perspectief"* (symposium 50 jaar 'Dienst' – Kampen, 2 november 2002).
- 8 **Velde 2007.** M. te Velde. *Ambtenleer in beweging* bijdrage aan de discussie in het Nederlands Dagblad 8-12-2007.
- 10 **Vennik-Joossen 2011.** M. Vennik-Joossen, Ambtsopvattingen binnen de Gereformeerde Bond in de periode 2000-2010. De invloed van de ambtsvisie op het functioneren van de gemeente. Bachelor thesis CHE 2011. [Te raadplegen via <http://www.hbo-kennisbank.nl>].
- 12 **Versteeg 1985.** J.P. Versteeg. Kijk op de kerk. De structuur van de gemeente volgens het Nieuwe testament. Kampen: Kok, 1985.
- 14 **Versteeg 1989.** J.P. Versteeg. "Het karakter van het ambt volgens Efeziërs 4:7-16." In *Geest, ambt en uitzicht. Theologische opstellen*. Kampen: Kok, 1989, blz. 67-100.
- 16 **Wijma 2006.** H. Wijma. *Het nieuwe bestuursconcept*. Steunpunt Gemeenteopbouw 2006.
- 18 [<http://www.centrum-g.nl/downloads/nbc/1029/>].

2 Bijlage 1 - Bevestigingsformulier

FORMULIER VOOR HET BEVESTIGEN VAN OUDERLINGEN EN DIAKENEN

4 Broeders en zusters in onze Heer, Jezus Christus,

6 Reeds tweemaal hebben we de namen voorgelezen van de broeders, die in onze gemeente tot
ouderling (en diaken) gekozen zijn.

8 Omdat niemand wettige bezwaren tegen hun leer of leven heeft ingebracht zullen we nu in de naam
van onze Heer tot hun bevestiging overgaan.

10 Maar laten we eerst luisteren naar wat Gods Woord over deze ambten zegt. Voor alles moeten we ons
er goed van bewust zijn, dat God ons, als Zijn kinderen, ieder tot dienst in Zijn gemeente geroepen
heeft, dat is tot een leven waarin het belijden van Zijn naam, het loven van Zijn grote daden en het
12 dienen van de broeders en zusters duidelijk gestalte krijgen.

14 De apostel Petrus zegt dan ook: "Gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een
heilige natie, een volk Gode ten eigendom, om de grote daden te verkondigen van Hem Die u uit de
duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht", 1 Petr. 2:9.

16 Om ons toe te rusten tot deze dienst, tot opbouw van het lichaam van Christus, heeft onze Heer aan
Zijn gemeente onder meer ouderlingen en diakenen gegeven, Ef. 4:12.

18 Uit deze woorden blijkt dat het niet de bedoeling is dat de ambtsdragers de gemeenteleden vervangen.
Integendeel, ze moeten juist alle gemeenteleden activeren en aansporen hun leven zó in te richten, als
20 onze Heer ons opdraagt.

22 De ambtsdragers zijn dus een gave van Christus aan Zijn gemeente: niet de gemeente, maar Christus
zelf stelt ze aan; aan Hem zijn ze dan ook verantwoording schuldig.

24 Ouderlingen en diakenen moeten hun dienst met een nederig hart verrichten, er aan denkend dat
Christus zelf op deze aarde gekomen is "niet om gediend te worden, maar om te dienen", Matth. 20:28.
Wat heeft Hij ons hiervan een sprekend voorbeeld gegeven, toen Hij de voeten van de discipelen
26 waste ! En de gemeente heeft er goed van doordrongen te zijn dat Christus over de ambtsdragers
gezegd heeft: Wie u ontvangt, ontvangt Mij; en wie Mij ontvangt, ontvangt Hem, Die Mij gezonden
28 heeft," Joh. 13:20.

30 Over de ouderlingen lezen we in de Bijbel dat aan hen de herderlijke zorg over de gemeente is
toevertrouwd. Ze zullen de kudde van God hoeden, "niet als heerschappij voerend, maar als
voorbeelden voor de kudde", 1 Petr. 5:3. Het is hun plicht om de leden van Christus' gemeente trouw
32 te bezoeken, om hen allen, zowel ouderen als jongeren te vertroosten en te onderwijzen met het Woord
van God en hen aan te sporen om de Heer te dienen in woord en daad, opdat Christus openbaar wordt
34 in de gemeente en daarbuiten, en velen tot Hem getrokken worden.

36 Gemeenteleden die niet leven in overeenstemming met Gods Woord, zullen ze vermanen en als er
geen bekering volgt, oefenen ze over hen de christelijke tucht.

38 De ouderlingen zien er op toe dat doop en avondmaal in overeenstemming met de bedoeling van de
Heer worden gebruikt. Ze houden toezicht op elkaar en op de dienaar des Woords: leer en leven
moeten in overeenstemming zijn met de Heilige Schrift. Er mag geen dwaalleer worden verkondigd en
40 de gemeente moet in elk opzicht worden gebouwd in haar geloof. Verder zorgen de ouderlingen
ervoor, dat alles in de gemeente in vrede en goede orde toegaat.

42 Om dit alles te kunnen volbrengen moeten ze voortduren de Heilige Schrift onderzoeken en oefenen
ze zich in de dienst van God.

44 (diakenen)

2 Over de dienst der barmhartigheid leert de Schrift dat hij voortvloeit uit de liefde van Christus. Hij
ontfermde zich over velen die in nood waren. In navolging van onze Heer moeten ook wij gastvrij zijn
en offervaardig meeleven met en zorgen voor elkaar en onze naasten, opdat zwakken en
4 hulpbehoevenden volop delen in de vreugde van Gods volk. De taak van de diakenen is ervoor te
zorgen dat dit dienen van elkaar en van de naasten goede voortgang heeft.
6 Ze stellen zich door huisbezoek op de hoogte van zorgen en noden in de gemeente. Ze verzamelen
geld en goederen en delen die in Christus' naam uit. Bovendien zoeken ze middelen om alle broeders
8 en zusters die op andere wijze hulp nodig hebben bij te staan en daarbij de gemeente te betrekken. Ze
doen dit door de broeders en zusters te stimuleren tot offervaardigheid en daadwerkelijk meeleven,
10 ook met de broederschap in den vreemde en alle anderen, die onze hulp nodig hebben.

Bevestiging

12 Geliefde broeder(s), u staat gereed uw ambt te aanvaarden. Wij verzoeken u voor God en Zijn
gemeente op de volgende vragen te antwoorden:

14 Ten eerste. Bent u er in uw hart van overtuigd, dat God zelf u door Zijn gemeente tot deze dienst
geroepen heeft ?

16 Ten tweede. Aanvaardt u het Oude en het Nieuwe Testament als het onfeilbare Woord van God en de
volkomen leer der zaligheid en verwerpt u alles wat daarmee in strijd is?

18 Ten derde. Beloofd u dat u uw ambt trouw zult vervullen uit liefde tot Christus en Zijn gemeente, in
overeenstemming met wat daarover verklaard is en belooft u ook dat u, naar een broederlijk woord
20 van vermaan zult luisteren ?

Wat is daarop uw antwoord, broeder....., broeder....., enz.

22 De dienaar des Woords zegt nu:

24 De almachtige God en Vader, Die u tot dit ambt geroepen heeft, bekwame u door Zijn Geest, zodat u
deze dienst getrouw en zegenrijk kunt vervullen.

26 Geliefde gemeente, aanvaard deze broeders als dienaren van God met blijdschap en achting. Werk er
aan mee, dat ze hun ambt met vreugde kunnen vervullen en niet al zuchtende, want dat zou u geen nut
doen, Hebr. 13:17. Geef gehoor aan de ouderlingen die u onderwijzen en vermanen overeenkomstig
28 Gods Woord.

30 Voorzie de diakenen royaal van middelen en hulp om hun dienst te kunnen verrichten. Betoon
daadwerkelijk uw liefde en meeleven zowel tegenover elkaar als tegenover uw andere naasten.
Laten we om dit alles te kunnen volbrengen onze almachtige Vader vragen ons te helpen.

32 HERE God, hemelse Vader, wij danken u, dat u de broeders die zojuist bevestigd zijn als ouderling(en
en diakenen) aan onze gemeente geschonken hebt. Wij vragen U hen te helpen; geeft U ze alles wat ze
34 nodig hebben: wijsheid, bezonnenheid, onderscheidingsvermogen, moed en barmhartigheid, opdat
ieder zijn taak in ons midden goed kan verrichten. Schenk hun Uw genade, opdat ze hun werk
36 aankunnen, ook bij moeite, verdriet en teleurstellingen.

Zegen deze gemeente; laat ons luisteren, als ouderlingen ons met Uw Woord vertroosten of vermanen.
38 Leer ons oog te hebben voor elkaar en voor elkaars nood; geef dat wij elkaar helpen en dat we ons
willen laten helpen.

40 Maak ons trouw in ons gebed voor deze broeders.

Breng ons er toe onze gaven en diensten ter beschikking te stellen.

42 Wij bidden U dat, door de dienst van ieder, het rijk van Uw Zoon mag komen. Amen.

Dit formulier is vastgesteld op de Landelijke Vergadering van Breukelen 1982.

- 2 (Bron: Acta LV Breukelen 1982, bijlage 8, blz. 179-181)

Bijlage 2 - Enquête

2 *Enquête*

4 **Deel I**

algemeen

6 1 Wat is het aantal leden van uw gemeente?

.....

8 2 Hoeveel pastorale eenheden (adressen) zijn dat?

.....

10 *kerkenraad*

3 Hoeveel predikanten zijn in uw gemeente werkzaam (graag ev. deeltijdfactor vermelden)?

12 .....

4 Wat is het aantal ouderlingen (als zodanig bevestigd)?

14 .....

5 Is er sprake van specialisatie bij ouderlingen? Zo ja, graag aantal vermelden.

16 pastoraat .....

jeugd .....

18 voorzitter .....

scriba .....

20 evangelisatie .....

overig (graag specificeren) .....

22

6 Wat is het aantal diakenen?

24 .....

7 Zijn er diakenen met specifieke taken? Zo ja graag specificeren.

26 .....

8 Zijn er combinaties van ambten (bijv. diaken en hulpouderling)? Zo ja graag specificeren.

- .....
- 2 9 Zijn er gemeenteleden die zorgen voor specifieke ondersteuning van de kerkenraad? Bijvoorbeeld een scriba of notulist (geen ambtsdrager). Zo ja graag specificeren.
- 4 .....
- 10 Bestaat er in uw gemeente een plaatselijke regeling voor het werk van ouderlingen en/of diakenen?
- 6 .....
- 8 *kerkelijk werkers*
- 10 11 Hoeveel kerkelijk werkers (met dienstverband) zijn in uw gemeente werkzaam (graag ev. deeltijdfactor vermelden)?
- .....
- 12 12 Is er sprake van specialisatie bij kerkelijke werkers? Zo ja, graag aantal vermelden.
- pastoraat .....
- 14 jeugd .....
- evangelisatie/missionair .....
- 16 muziek .....
- overig (graag specificeren) .....
- 18
- 13 Maken de kerkelijk werkers deel uit van de kerkenraad?
- 20 .....
- overige werkers*
- 22 14 Hoeveel andere werkers heeft uw gemeente die voor een taak zijn aangesteld en bevestigd?
- .....
- 24 15 Op welke terreinen zijn deze andere werkers actief? Zo ja, graag aantal vermelden.
- jeugd .....
- 26 pastoraat .....
- gebedsteams .....
- 28 overig (graag specificeren) .....

16 Kunt u kort aangeven of en zo ja hoe deze overige werkers aan de gemeente worden voorgesteld?
2 Bijvoorbeeld door afkondiging, mededeling in het kerkblad, voorstellen in de dienst, bevestiging (al dan niet met formulier).

4 .....

17 Is het onderscheid tussen ambtsdragers en overige werkers vastgelegd en bestaat er in de gemeente
6 ook een duidelijk beeld van dit onderscheid?

.....

8 18 Was de visie op ambt en dienst in de laatste 3 jaar onderwerp van bezinning of gesprek in uw
gemeente?

10 .....

19 Hebt u andere informatie die u aan de commissie wilt meegeven?

12 .....

14 **Deel II**

16 20 Wilt u in een korte zin aangeven wat voor u, resp. in uw gemeente, het belangrijkste kenmerk is
van de ambten die de leden van uw kerkenraad uitoefenen?

18 .....

21 Is het 'ambt aller gelovigen' (zoals te vinden in Kol 3:16-17, 1Thess 5:11 en 1Pet 2:9) expliciet
20 een belangrijk aandachtspunt in het samenleven van uw gemeente en de uitvoering van taken? Zo ja,
op welke wijze gebeurt dat?

22 .....

22 Misschien zijn er ook binnen uw gemeente perioden (geweest) met onderlinge spanningen. Denkt u
24 dat een visie op de ambten (het 'ambt aller gelovigen' en/of de bijzondere ambten) daarbij een rol zou
(hebben) kunnen spelen?

26 .....